

Tervetuloa tutustumaan
pohjoismaisiin luontokohteisiin

POHJOISMAIDEN MINISTERINEUVOSTO ANTAA VIHJEITÄ

Pohjolassa on tuhansittain joko kansallispuistoina tai luonnonsuojelualueina suojeltuja alueita. Niitä on suojeltu alueiden eläimistön, kasviston ja geologian turvaamiseksi, mutta myös siksi, että ihmiset saisivat mielenkiintoisia ja virkistäviä luontoelämyksiä.

Tämän esitteen tavoitteena on herättää kiinnostusta suojeltujen alueiden luonto- ja kulttuuriarvoja kohtaan sekä osoittaa, että ne soveltuvat luontomatkailuun ja ulkoiluun. Valitut 20 aluetta muodostavat poikkileikkauksen Pohjolan upeasta luonnosta ja suosituista matkailukohteista.

Toiveena on, että matkailuyrittäjät innostuisivat Pohjolan erinomaisten kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden käytöstä, ja että me kaikki löytäisimme matkailijoina tien Pohjolan luonnon helmiin!

Tervetuloa tutustumaan pohjoismaisiin luontokohteisiin

Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa vihjeitä

TANSKA

- **Møns Klint** – valkeat kalkkikivikalliot
- **Skjern Enge** – uusi lintuparatiisi Jyllannin länsirannikolla
- **Vadehavet** – lakeus kohtaa meren
- **Etelä-Fynin saaristo** – vehreitä saaria meren sinessä

SUOMI

- **Saaristomeri** – Rikkaita perinneympäristöjä ja karuja kallioluotoja
- **Linnansaari** – Suomalaista järviluontoa parhaimmillaan
- **Oulanka** – Rehevää jokiluontoa ja upeita maisemia
- **Pallas-Yllästunturi** – Tarunhohtoisia tuntureita ja ikimetsiä

ISLANTI

- **Jökulsárgljúfur** – Majesteettinen kanjoni, voimakas jäätikköjoki, vesiputouksia ja geologisia muodostelmia
- **Snæfellsjökull** – Kuuluisa tulivuori, jäätikkö, huomattavia laavakenttiä, lintukallioita ja asutuksen jälkiä
- **Hornstrandir** – Etäinen, karu maisema, hylättyjä asumuksia, valtavia lintukallioita ja kiinnostava eläinmaailma
- **Fjallabak** – Monivärisiä vuoria ja laaksoja, erämaata, vulkaanisia muodostelmia ja geotermistä toimintaa

NORJA

- **Folgefonna kansallispuisto** – vuonolta jäätikölle
- **Geiranger-Herdalen** – ainutlaatuista vuonomaisemaa
- **Vegaøyan** – rannikkoyhteisö maailmanperintökohteena
- **Lyngsalpan** – maisemansuojelualue keskijön auringon maassa

RUOTSI

- **Abisko** – kansallispuisto jo vuonna 1909
- **Bullerö** – saariston helmi
- **Store mosse** – alkuperäismaisema nykyajassa
- **Hornborgasjön** – jännittävä lintujärvi rikkaassa kulttuurimaisemassa

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Pohjoismainen yhteistyö on maailman vanhimpia ja kattavimpia alueellisen yhteistyön malleja. Siihen osallistuvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueet. Yhteistyö vahvistaa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta unohtamatta maiden välisiä yhtäläisyyksiä ja kansallisia erityispiirteitä. Lisäksi se parantaa naapuruussuhteita ja mahdollisuuksia pohjoismaiseen edunvalvontaan kansainvälisissä yhteyksissä.

Pohjoismainen yhteistyö sai viralliset puitteet vuonna 1952, jolloin *Pohjoismaiden neuvosto* perustettiin maiden parlamenttien ja hallitusten yhteistyöelimeksi. Vuonna 1962 Pohjoismaat allekirjoittivat Helsingin sopimuksen, joka on edelleenkin pohjoismaisen yhteistyön kulmakivi. Vuonna 1971 perustettiin *Pohjoismaiden ministerineuvosto*, joka on viiden Pohjoismaan sekä kolmen itsehallintoalueen hallitusten välinen yhteistyöelin.

ANP 2006:736

© Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2006

ISBN 92-893-1327-7

Paino: Alfa Print AB

Toimittaja: Gunnar Zettersten

Käännökset: Tamarind AB

Ulkoasu: IdeoLuck AB, www.idealuck.se (#50109)

Kannen valokuva: Terje Rakke/NordicLife

Painos: 4500

Painettu ympäristöä säästävälle paperille, joka täyttää pohjoismaisen Joutsenmerkin kriteerit.

Julkaisua voi tilata osoitteesta

www.norden.org/order.

Muita julkaisuja on osoitteessa

www.norden.org/publikationer.

Printed in Sweden

YMPÄRISTÖMERKKI Painotuote 341 127

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18

DK-1255 København K

Puh. (+45) 3396 0200

Faksi (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18

DK-1255 København K

Puh. (+45) 3396 0400

Faksi (+45) 3311 1870

www.norden.org

Sisällysluettelo

Tervetuloa tutustumaan pohjoismaisiin luontokohteisiin	2–3
Sisällysluettelo	4
Esipuhe	5

TANSKA

Møns Klint	6–7
Skjern Enge	8–9
Vadehavet	10–11
Etelä-Fynin saaristo	12–13

SUOMI

Saaristomeren kansallispuisto	14–15
Linnansaaren kansallispuisto	16–17
Oulangan kansallispuisto	18–19
Pallas-Yllästunturin kansallispuisto	20–21

ISLANTI

Jökulsárgljúfurin kansallispuisto	22–23
Snæfellsjökullin kansallispuisto	24–25
Hornstrandirin luonnonsuojelualue	26–27
Fjallabakin luonnonsuojelualue	28–29

NORJA

Folgefonna kansallispuisto	30–31
Geiranger-Herdalenin luonnonsuojelualue	32–33
Vegaøyenin maailmanperintöalue	34–35
Lyngsalpanin luonnonsuojelualue	36–37

RUOTSI

Abiskon kansallispuisto	38–39
Bullerön luonnonsuojelualue	40–41
Store mossen kansallispuisto	42–43
Hornborgasjönin luonnonsuojelualue	44–45

Pohjoismainen luonnonsuojelutyö	46–47
---------------------------------	-------

Luonto on matkailijoiden tärkein syy tulla Pohjolaan

Tanska houkuttelee laajalla Vadehavetilla, äskettäin perustetulla rikaslintuisella vesiensuojelualueellaan ja saarien pitkällä, dyynien peittämällä rannoilla, jyrkänteillä ja hietikoilla. Jäätiköt, tunturit ja vuonot kuuluvat luontoilmiöihin, jotka vetävät matkailijoita Norjaan. Ylängöt, tulivuoret, geisirit ja muut geologiset ilmiöt houkuttelevat Islantiin. Ruotsiin matkailijat tulevat tuntureiden, metsien ja suurten lakeuksien takia. Suomi viehättelee vierailijat tuhansien järvien ja eksoottisen Lapin maana.

Luonnossa kalastetaan, ajetaan koiravaljakolla, melotaan kanootilla, kiipeillään, ratsastetaan, vaelletaan, pyöräillään ja sukelletaan. Pohjoismaihin on perustettu monia yrityksiä juuri näiden harrastusten tarjoamiseksi.

Maailmanlaajuisen ”vihreän” matkailun lisääntymisen vuoksi Pohjoismaat ovat saaneet suuren mahdollisuuden kehittää matkailuelinkeinoaan. Luonto- ja kulttuurielämyksiä sekä luonnossa tapahtuvia ohjelmia sisältävien lomien kysyntä lisääntyy todennäköisesti tulevaisuudessa. Lisäksi kasvava kiinnostus luonnonsuojelua kohtaan tulee vaikuttamaan matkailijoiden kohdevalintoihin.

Tämä kokoelma esittelee joitakin matkailun kannalta mielenkiintoisimpia suojelualueita Pohjolassa. Sen tavoitteena on herättää mielenkiintoa ja välittää tietoa suojelualueiden arvoista. Esite antaa tietoa suojelualueista, niiden sijainnista, ominaisuuksista, kulkuyhteyksistä, elämys- ja ohjelmatarjonnasta, yöpymistiloista, ruokailupaikoista ja muista lähistön kohteista.

Esite löytyy Pohjoismaiden ministerineuvoston sivustolta www.norden.org, josta sitä voi vapaasti tulostaa ja levittää.

Lisätietoja Pohjoismaiden suojelualueista saa seuraavilta sivustoilta:

Islanti	www.ust.is
Norja	www.dirnat.no
Ruotsi	www.naturvardsverket.se
Suomi	www.luontoon.fi ja www.utinaturen.fi
Tanska	www.skovognatur.dk

Matkailu Pohjolan suojelualueilla -hankkeen työryhmä

Islanti	Maria Harðardóttir
Norja	Olav Nord-Varhaug ja Marie Lier
Ruotsi	Ingvar Bingman, hankejohtaja
Suomi	Annukka Rasinmäki
Tanska	Jens Muff Hansen
	Gunnar Zettersten, sihteeri

Møns Klint on rantajyrkänne Själlannista kaakkoon sijaitsevan Møn-saaren itäpuolella.

Kulkuyhteydet

Aja Stegestä – Mønin suurimmas-
ta kaupungista – itään Keldbyn,
Borren ja Maglebyn läpi, josta tie
jatkuu suoraan Store Klintin py-
säköintipaikalle. Alueella on mui-
takin pysäköintipaikkoja, muun
muassa Jydelejetissä ja Liselun-
dissa. Pysäköinti on sallittu vain
merkityillä pysäköintialueilla (li-
sätietoja on esimerkiksi Tanskan
metsä- ja luonnonsuojeluviraston
esitteessä).

Yhteystiedot

Ulvshale Naturcenter

Ulvshalevej 283

4780 Stege

Puh. +45 5581 1853

Naturstigar, Møn

Stig Nøhr

Grønssundvej 275

4792 Askeby

Puh. +45 5581 7172

Kuttern Discovery

Puh. +45 2140 4181

www.sejlkutteren-discovery.dk

Lisätietoja

Møns Klint ja Klintholm,
Tanskan metsä- ja luonnonsuo-
jeluviraston (Skogs- och natur-
vårdsstyrelsen) julkaisema esite
www.sns.dk/Falster/vandrefl/53moenskl.htm

Mønin matkailutoimisto

www.moen-touristbureau.dk

www.skovognatur.dk

Stig Bachmann Nielsen/Naturplan

Møns Klint.

Møns Klint – valkeat kalkkikivikalliot

Møns Klint peilautuu Itämereen Møn-saaren itärannalla. Tanskan korkeimmat ja jyrkimmät kalkkikivikalliot, vehreät pyökkimetsät ja kumpuilevat laidunmaat sulautuvat siellä yhteen upeaksi luonnonalueeksi. Alueella on jokaiselle jotain sopivaa – siellä viihtyvät niin matkailijat, geologit kuin kasvitieteilijätkin. Vuosittain kävijöitä on noin 300 000.

Møns Klint on yli 7 km pituinen kalkkikivi-kallio Mønin itärannalla. Korkeimmillaan kallio kaartuu kohti taivasta Dronningestolenissa, jossa se kohoaa 128 metrin korkeuteen merenpinnasta. Kalliota koristaa paikoitellen vehreä pensaiko ja metsä. Monet rinteistä ja rotkoista ulottuvat alas lähes merenrantaan saakka. Metsän pohjoispuolella on laajoja laidunmaita Jydelejetissä, ja eteläpuolella vastaavasti Høvblegessä. Rantajyrkäntein, metsän ja laidunalueen muodostama alue on yhteensä 2 100 hehtaarin laajuinen.

Jyrkänne: Møns Klintin kalkki on muodostunut kalkkikerrostumista, jotka ovat peräisin noin 75 miljoonaa vuotta sitten velloneen trooppisen meren mikroskooppisen pienistä eliöistä ja kasveista. Kallion pinnasta voi erot-

taa, kuinka jään työntämä kalkkikivi puristui ylös ohuen piikivikerroksen päälle. Onnekas voi löytää kalkkikivestä fossiilin, jonka alkuna on ollut merisiili, mustekala tai simpukka.

Andis Liepa/Naturplan

Muuttohaukka pesii jälleen Møns Klintillä.

Näköala Mønin kaakkoispuolelle ja Itämerelle Høvblegessä.

Store Klint Mønilla.

Kasvit ja eläimet: Monet kasvit viihtyvät ja kukoistavat kalkkipitoisessa maaperässä. Sekä metsässä että laidunmailla kasvaa joitakin Tanskan harvinaisimpia orkideoja – esimerkiksi pyramidikämmekkä ja maa-riankämmekkä. Lisäksi niityillä elää harvinainen kesäperhonen, muurahaissinisiipi. Se viihtyy hiekkaisilla laidunmailla ja tarvitsee lämpimiä, avoimia kenttiä ja niillä timjamia tai meiramia, joihin se laskee munansa. Perhonen oli kuolla sukupuuttoon umpeenkasvamisen vuoksi, mutta perusteellisen raivaamisen ansiosta muurahaissinisiiven ohella saatiin pelastettua useita alueen harvinaisia kasveja. Suurin osa rantajyrkänteistä on luoksepääsemätöntä. Myös muuttohaukka huomasi sen pesäpaikkaa etsiessään. Haukka katosi 1970-luvulla munien keruun johdosta, mutta vuodesta 2001 lähtien jyrkänteellä on voitu jälleen ihailla sen pesiä. Muuttohaukka ei toistaiseksi pesi muualla Tanskassa.

Kalliometsä: Kalkkipitoisen maan vuoksi pyökki kasvaa hitaasti, ja sen lehdet ovat vaaleanvihreät koko kesän. Osa metsästä on ”luonnonmetsää”, jossa puut saavat kasvaa omissa oloissaan. Myös useat erilaiset eläimet ja kasvit viihtyvät alueella.

Jydelejet ja Høvblege: Jydelejet koostuu avoimesta laidunmaasta, joka erottuu jyrkänteiden taustalla. Hajanaiset puuryhmät ja katajat tais-televat elintilasta kitukasvuisten ruohomättäiden kanssa. Laiduntavalle karjalle on raivattu omaa tilaa. Metsän eteläpuolella on toinen laaja, kumpuileva laidunalue – Høvblege. Alueella on useita vaellusreittejä. Näköala koko Etelä-Mønin yli ja Itämerelle on kerrassaan mahtava.

Liselund: Metsän pohjoispuolella on Liselund, jonka pieni olkikattoinen linna on erinomaisen esimerkki 1700-luvun loppupuolen puutarha- ja rakennetaiteesta.

Ulkoilu: Kallion harjanteen voi kävellä päästä päähän. Lisäksi voi kulkea rantaa pitkin, vaikka eteneminen on siellä monin paikoin hankalaa. Joskus ranta-alue voi olla suljettuna sortumavaaran vuoksi. Rantaan pääsee useista kohdista portaita pitkin. Se ei kuitenkaan sovellu uimiseen kivisyyden ja voimakkaan merenkäynnin vuoksi. Sen sijaan siellä voi kokeilla kalaanean, etenkin jos haluaa pyydystää meritaimenia. Store Klintissa on leikkipaikka lapsille. Klintholmin satamasta järjestetään veneretkiä merelle, josta pääsee katselemaan Møns Klintiä. Koska etäisyydet ovat Mønilla lyhyet, alue sopii erinomaisesti pyöräilyyn.

Luontokeskus: Vuonna 2007 Store Klintiin valmistuu uusi Geocenter Møns Klint. Se on geologia- ja luontokeskus, jonka näyttelyssä kerrotaan alueen syntymisestä ja sen merkityksestä maisemalle ja ympäristölle.

Ympärivuotinen kohde: Møns Klint on mielenkiintoinen kohde ympäri vuoden, mutta kauneimmillaan se on touko-lokakuussa metsän ollessa täydessä kukoistuksessaan. Harvinaisista orkideoista kiinnostuneille paras vierailu-aika on touko-kesäkuussa. Talven kosteilla keleillä sortumavaara on suurempi. Silloin voi olla vaikeaa päästä joihinkin jyrkänteiden alla oleviin kohteisiin.

Jydelejetin laidunta.

MAJOITUS

Mønilla on leirintäalueita, vuokrattavia kesämökkejä ja yksityiskodeissa bed & breakfast -majoitusta. Mønin retkeilymaja sijaitsee lähellä kalliota. Lisäksi on mahdollista asua ”majatalossa”, esimerkiksi Møns Klintin toisessa päässä Liselundin uudessa linnassa. Lisätietoja saa Mønin matkailutoimistosta.

RUOKAILU

Mønilla on useita mielenkiintoisia ravintoloita. Joitakin esimerkkejä ovat Præstekilde Hotel Keldbyssä, tanskalaista kotiruokaa tarjoileva Damme Kro Askebyssä ja Liselundin uusi linna, jossa on tarjolla myös luomuruokaa.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Mønin pohjoisosassa on hienoista luonnonmetsistään ja nummistaan kuulu Ulvshale. Metsässä, aivan leirintäalueen välittömässä läheisyydessä on Ulvshalen luontokeskus, joka järjestää retkiä ja tapahtumia kaikkialla Mønissa. Ulvshalesta johtaa silta pienelle Nyordin saarelle, joka kiehtoo runsaine lintulajeineen ja niittyineen. Myös idyllinen Nyordin kylä on näkemisen arvoinen. Useissa Mønin kirkoissa on runsaasti keskiaikaisia kalkkimaalauksia – hyviä esimerkkejä ovat Keldbyn, Elmelunden ja Fanefjordin kirkko.

Skjern Engen sijaitsee Länsi-Jyllannissa Ringkøbingin vuonoon johtavan Skjern-joen alajuoksun varrella.

Kulkuyhteydet

Alueelle pääsee helposti omalla autolla. Skjerniin ja Tarmiin pääsee myös linja-autolla ja junalla. Tarmen linja-autoasemalta lähtee Nebelin linja-auto, joka pysähtyy Lønborgissa. Sieltä voi jatkaa alueelle jalkaisin tai omalla polkupyörällä. Luonnonpuiston reuna-alueilla oleville lukuisille pysäköintialueille johtaa yleisiä teitä.

Lisätietoja

Skjern-Egved Museum – Länsi-Jyllannin ekomuseo
Bundsæk mølle
www.skjern-egved-museum.dk
Skjernin matkailutoimisto
www.visitvest.dk
Tarmen matkailutoimisto
www.visittarm.dk
www.skovognatur.dk

Skjern Engen – uusi lintuparatiisi Jyllannin länsirannikolla

Skjern-joen suisto perattiin 1960-luvulla Ringkøbing-vuonoon saakka ja noin 4 000 hehtaaria suistomaata, niittyjä ja suomaata kuivattiin. Vesilintujen upea pesimäpaikka katosi yhdellä iskulla. Kuivatuksella lisättiin viljelymaan pinta-alaa. Nykyisin kehitys etenee Tanskassa toiseen suuntaan. Uusia suomaista on kehittynyt – ja Skjern-joki kiemurtelee jälleen soisten niittyjen ja rehevien ruovikkojen läpi.

Vuonna 1987 Tanskan eduskunta päätti ennallistaa vesistön ja palauttaa 2 200 hehtaaria koskeikkoa 19 km matkalle Skjernin joen alajuoksulle. Työt aloitettiin 1999 EU:n Life-ohjelman tukemana, ja ne valmistuivat vuonna 2002.

Päämääränä oli ennallistaa suuri ja monimuotoinen alue luonnonvaraisille kasveille ja eläimille, parantaa Ringkøbingin vuonon ympäristöä ja luoda edellytyksiä ulkoilulle.

Vain muutamia vuosia alueen ennallistamisen jälkeen tuhannet linnut ovat löytäneet sen uudelleen. Hankkeen odotetaan myös palauttavan saukon ja lohien Skjern-jokeen. Jokisuisto on nykyisin Natura-aluetta ja metsästys on siellä tarkoin valvottua.

Luontoelämyksiä: Skjern-jokivarren pysäköinti-alueet Skjernin ja Lønborgin välissä ovat melkein veden partaalla, vain muutaman metrin päässä

Riipas luistelulenkki rantaniityillä tammikuussa.

linnuista. Hanhia, sorsia, kahlaajia ja uikkuja pesii niityillä, ja suuri määrä lintuja – muun muassa lyhytnokkahanhia ja laulujoutsenia – pysähtyy sinne muuttoaikana. Pesintäaikana Skjern Engessä on alkanut näkyä myös kapustahaikaroita. Näiden kauniiden lintujen näkeminen on upea kokemus.

Kulttuurihistoriaa: Skjern-joen laaksossa on asunut ihmisiä jo muinaisista ajoista alkaen. Sieltä on löytynyt rautakauden aikaisia hautausmaita ja asuinpaikkoja. Lohenpyynnillä ja niittyjen hyödyntämisellä laidunmaana on ollut suuri merkitys alueelle. 1100-luvun vaiheilla Lønborgin kirkon länsipuolella oli kuninkaankartano. Lønborgin tila oli alun alkaen piispantila, jota Riben piispa hoiti 1400-luvulla. Lønborgissa, Skjernissä ja useissa muissa paikoissa joen varrella on ollut kahlaamoja. Uusi riippusilta, Kuningas Hansin silta, on rakennettu paikalle, jossa Skjern-joen vanhin silta ammoin sijaitti.

Jens Muff Hansen/Naturplan

Mustakaulaukukut viettävät perhe-elämää pysäköinti-alueen lähellä.

Opastus: Alueen lounaisosassa, Vostrupista pohjoiseen on Luontokeskus Skjern Enge, jossa voi käydä katsomassa ranta- ja niittylintu-näyttelyä. Luontoalueen itäosassa on rakenteil-la Luontokeskus Skjern Å, jossa voi valmistu-misen jälkeen käydä katsomassa joen historiaa sekä alueen kasvi- ja eläinkuntaa esittelevää näyttelyä. Opastuskylteillä ja muun muassa Nordin ja Skjernin venesataman huoltoase-man tiedotustauluilla kerrotaan jokilaakson historiasta ja paikallisesta luonnosta.

Kulkuväylät: Alueella on yli 20 km pysäköin-tialuein ja kulkusilloin varustettuja reittejä, joten patikointi-, pyöräily- ja ratsastusmah-dollisuudet ovat hyvät. Reittien yhteydessä on kaikkiaan 26 pysäköintialuetta, ja useilla alu-

Lønborgin kirkosta näkee jälleen Skjern-joen ranta-alueiden vedenpeittämille niityille. Taustalla näkyy Ringkøbingin vuono.

eilla on lisäksi käymälät ja grillipaikat. Alu-eella on myös useita lintutorneja ja -katoksia. Suurimmassa Skjern-joen varren tornissa on pyörätuolirampit. Myös osa poluista ja leväh-dyspaikoista on vahvistettu siten, että ne sopi-vat liikuntaesteisille. Nordin huoltoasemalla ja Borriksen itäpuolella on yksinkertaisia leiri-ytymispaikkoja, joissa voi yöpyä avoimen tai-vaan alla – keskellä luontoa.

Ulkoilu: Borriksesta voi meloa kanootilla Ringkøbingin vuonoon kesäkuun 16. päivän ja helmikuun 28.–29. päivän välisenä aikana. Alue sopii hyvin pyöräretkiin ja ratsastukseen. Lisä-tietoja polkupyörävuokrauksesta ja ratsastus-mahdollisuuksista saa Skjernin matkailutoimis-tosta. Skjern-joki on kalaisa. Siitä saa aitoa Län-

si-Jyllannin lohta, joka voi painaa jopa 26 kg. Kalastuslupia ja -kortteja joelle voi ostaa muun muassa Skjernin ja Tarmin matkailutoimistois-ta. Kalastuskausi on huhtikuun 16. ja syyskuun 15. päivän välisenä aikana. Alueella on myös hy-vät vesilintujen metsästysmahdollisuudet.

Erityisiä harrastusmahdollisuuksia: Oxbøl Statsskovdistrikt (Oxbølin metsäpiiri) järjestää sekä lapsille että aikuisille Skjern Engeen useita retkiä, joissa on mukana luonto-opas. Retkil-lä voi oppia tunnistamaan vesilintuja. Lisäksi alueella järjestetään paljon muuta luonto- ja kulttuurihistoriallista ohjelmaa. Lisätietoja voi kysyä esimerkiksi Oxbøl Statsskovdistrikt -pii-ristä ja Skjern Egvad -museosta sekä Skjernin ja Tarmin matkailutoimistoista.

MAJOITUS

Skjern Engen lähellä muun muassa Skjernissä ja Tarmissa on useita lei-rintäalueita. Lisäksi on tarjolla vuok-ramökkejä ja -asuntoja. Joitakin esimerkkejä pai-kallisista hoteleista ovat Hotel Vestjyden (Skjern), Hotel Smedegården (Lem), Bechs Hotel (Tarm), ja Skaven Hus sekä Bundsgård Hotel (Borris). Lisäksi useissa paikoissa, etenkin Ringkøbingin vuonon ympärillä on tarjolla huoneistoja, kesämökkejä ja bed & breakfast -majoitusta. Lisätietoja saa Skjernin ja Tarmin matkailutoimistoista. Skjernistä pohjoiseen Bundsbæk Møllessa on retkeilymaja, jota hoitaa Skjern Egvad Museum.

RUOKAILU

Skjernissä ja Tarmissa on useita ruokailupaikkoja. Edellä maini-tuissa hoteleissa on pizzerioita ja ravintoloita. Yksi suositeltavista kohteista on Ringkøbingin vuonon rannalla, Borkin sataman eteläpuolella oleva Fahl Kro. Kesäisin siellä tar-joillaan iltapäiväkahvi vanhassa tarjoiluhuonees-sa ja torstai-iltaisin voi nautiskella maankuulua munakakkua (pöytävaraukset +45 7528 0143). Skaven Strandin varrella olevasta Skaven Hus -ravintolasta on mahtava näköala Ringkøbingin vuonoon.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Skjernissä on näyttely ”Alle tidens Å”, jossa kerrotaan Skjern-joen kuivattamisesta ja ennallistamis-es-ta. Skjern Egvad Museum koostuu Ringkøbingin vuonoa ympäröivästä 15 kulttuurihistoriallisesta kohteesta, muun muassa rautakauden aikaisesta kylästä Bundsbæk Møllessa ja viikinkimuseosta Bork Havnissa. Nähtävyydet ovat osa ”Drivvejen”-reittiä, joka on 33 km mittainen pyöräilyreitti. Muita tutustumisen arvoisia kohteita ovat Holms-lands Klitin ranta-alue ja Ringkøbingin vuonon eteläosassa sijaitseva Tipperhalvöin lintujensuo-jelualue Tipperne (rajoitetut aukioloajat).

Vadehavet sijaitsee Lounais-Jyllannissa Pohjanmeren puolella.

Kulkuyhteydet

Valtakunnallinen pyörätie 1 (Västkustleden) kulkee Vadehavetin alueen läpi lähellä pengertietä. Fanø lautalle voi ottaa auton mukaan, mutta saarelle on myös hyvät linja-autoyhteydet. Rømøhön on hyvä auto- ja pyörätie pengertietä pitkin. Vadehavetin linja-autolla – traktorivetoisella kulkuneuvolla – pääsee Mandøhön Vester Vedstedistä joitakin kilometrejä Riben eteläpuolelta.

Lisätietoja

Vadehavscentret

www.vadehavscentret.dk

Luontokeskus Tønneisgård
tonniskaard@romo.dk

Luonto- & kulttuurikeskus
Myrthuegård
www.myrthuegaard.dk

Luontokeskus Blåvand
www.blaavand-naturcenter.dk

Sort Safari
www.sortsafari.dk

Vadehavets Net Nyt
www.vnn.dk

www.skovognatur.dk

Matkailutoimistoja

Blåvandshuk: www.bte.dk

Esbjerg: www.visitesbjerg.com

Fanø: www.fanoeturistbureau.dk

Ribe: www.ribetourist.dk

Tønder: www.visittonder.dk

Lars Maltha Rasmussen/Naturplan

Muuttoaikana Vadehavetin alueen läpi kulkee vuosittain 10–12 miljoonaa vesilintua.

Vadehavet – lakeus kohtaa meren

Karua ja leutoa: näin vaihtelevia mielipiteitä kuulee marskimaasta ja Vadehavetista. Raikas merituuli puhalttaa lähes taukoamatta avoimen maiseman yli. Joinakin päivinä lännestä tulee raivoisia myrskyjä, joita paikalliset osaavat pelätä. Toisina päivinä taas aurinko paistaa kirkkaan siniseltä kesätaivaalta, ja luvassa on ihana päivä meren äärellä.

Marskimaata ja Vadehavet jatkuvat silmänkantamattomiin eteläisen Jyllannin länsirannikolla Pohjanmeren puolella. Siellä on uskottoman upeita hiekkapoukiamia, dyynejä, nummia ja rantaniittyjä, joista suurin osa on suojeltu joko tavalliseksi luonnonsuojelualueeksi tai Natura-alueeksi.

Varsinainen Vadehavet – ja sen kahdesti vuorokaudessa vaihtuva vuorovesi – on Tanskan suurin vesialue, jonka pinta-ala on kaikkiaan 1 350 km². Muuttoaikoina sinne kokoontuu mahtavia lintuparvia ja monet Pohjanmeren kaloista saavat alkunsa alueen ravinteikkaassa vedessä.

Kesäisin alueen valkoisilla hiekkarannoilla ja saarten dyneillä viihtyvät lukuisat auringonpalvojat. Osa ihmisistä rentoutuu kävelyretkillä saarten nummilla ja luonnossa, toiset puolestaan Ribessä tai jossain muussa marskimaan vanhassa viihtyisässä kaupungissa.

Luontokeskus: Vadehavetiin tutustuminen on hyvä aloittaa jossakin alueen luontokeskuksessa. Niissä kävijät saavat tietoa luonnosta, kulttuurihistoriasta ja Vadehavetin päivittäisestä elämästä. Keskukset järjestävät myös retkiä, esimerkiksi hyljesafareita ja kalastusretkiä. Pieneli-

öistä kiinnostuneet voivat pyydystää niitä poukामीin tehtyjen tutustumiskäyntien aikana.

Luontoelämyksiä: Kävelyretki meren rannalla on uskomaton kokemus kaikkina vuodenaikoina. Alue on upea sekä myrskyssä että tyynessä säässä. Tuulen puhaltaessa idästä onnekas voi löytää meripihkaa, silloin aika tuntuu pysähtyvän! Monipuolisiin poukama-alueisiin voi tutustua useissa paikoissa. Muuttoaikoina suuret kahlaaja- ja sorsaparvet pysähtyvät Rømhøen pengertien läheisyyteen. Syyskesällä ja syksyllä on mahtava seurata kottaraisparvien pysähtymistä yölevoille muun muassa Tønderin marskimaalla.

Vadehavetin saaret: Pieneltä Mandøen saarelta näkee laajalle Vadehavetin yli. Saaren suojana on korkeita valleja, ja sieltä on laskuveden aikana yhteys mantereelle merenpohjan yli kulkevaa tietä pitkin. Myrskyn raivotessa saari voi olla eristyksissä useita päiviä. Rømhø ja Fanø ovat parempien liikenneyhteyksien päässä, mutta niillä on silti suuret luontoalueet. Rømhøön pääsee 10 km pituista pengertietä pitkin. Fanøhön on yhteys Esbjergistä kulkevalla lautalla.

Sulut: Lähes kaikkea vedenvirtausta Vadehavetiin päin säädetään suluilla ja pengerryksillä. Niillä suojataan alueen väestöä ja maata meren yltyessä valtoimilleen. Vuoroveden vaihtelu on noin kaksi metriä. Myrskyn nostattaman tulvan aikana merenpinta saattaa nousta 5–6 metriä normaalirajan yli.

Varden jokilaakso: Esbjergin pohjoispuolella virtaava Varde-joki on ainoa Vadehavetista tuleva virta, jossa vesi pääsee esteettä jokilaaksoon ja pois sieltä. Myrskytulvalla vesi voi täyttää jokilaakson aina Vardeen saakka. Varde-joki on kansainvälisesti hyvin arvostettu. Luonnon olosuhteita suojataan alueen maanviljelijöiden kanssa tehdyillä sopimuksilla.

Auringonotto ja uiminen: Parhaat rantapaikat ovat Rømhøssa, Fanøssa ja Skallingenissa. Niitä riittää Ho-lahden pohjoispuolelle Vesterhave-

Guidun Rishede/Naturplan

Pyöräretki Ribestä Vadehavetiin marskimaan läpi. Taustalla näkyy Riben tuomiokirkko.

tiin saakka. Joissakin kohdissa autolla pääsee aivan rantaan, mutta osin rannat on suljettu liikenteeltä harvinaisten pesimälintujen, kuten amerikanpikkutiiran ja tyllin suojelemiseksi. Rannat ovat kuuluisia hyvistä tuuliolosuhteista. Alueella on hyvät purjelautailurannat ja joissakin paikoissa voi huvitella leijabuggy-ajellulla. Myös ratsastuksen, golfin ja tenniksen harrastamiseen on hyvät mahdollisuudet.

Kaupunkikierrokset: Ribe on Tanskan vanhin kauppakaupunki. Siellä on upeasti entistettyjä taloja ja kapeita mukulakivikujia. Riben matkailutoimisto järjestää ohjattuja kävelyretkiä, joilla tutustutaan kaupungin historiaan. Miltä kuulostaisi tunnelmallinen iltakävely yövahdin kanssa? Muita näkemisen arvoisia Vadehavetin kaupunkeja ovat Løgumkloster ja Tønder – ja tietenkin suuri satamakaupunki Esbjerg.

Muita harrastusmahdollisuuksia: Tasainen maasto sopii hyvin pyöräilyloman viettoon. Kalastuksesta kiinnostuneen kannattaa suunnata kulkunsa saarten länsipuolelle – erityisesti virtaaville alueille, joissa voi pyydystää kampeloita hietamadoilla. Luontokeskukset järjestävät retkensä vuodenajan mukaisesti. Paras tapa saada tietoja retkistä ja tapahtumista on kysyä niistä Vadehavetin alueen matkailutoimistoista.

Guidun Rishede/Naturplan

Vadehavetissa näkee paljon taskurapuja.

Lars Maltha Rasmussen/Naturplan

Matkalla Mandøhön linja-autolla.

MAJOITUS

Vadehavetin alueella on runsaasti leirintäalueita, vuokrattavia kesämökkejä ja yksityiskodeissa bed

& breakfast -majoitusta. Lisäksi alueella on vaativaan lomanviettoon soveltuvia hotelleja ja täysihuolitoita. Ribessä voi yöpyä raskaiden rautaovien takana tuomiokirkon luona olevassa vanhassa tyrnässä. Jokaiselle on joihin sopivaa niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Lisätietoja yösjän varaamisesta saa matkailutoimistoista.

RUOKAILU

Seudulla on runsaasti hyviä ruokailupaikkoja, muun muassa kahviloita, ravintoloita ja kaupungeissa

hotelleja. Myös täysihuolilat tarjoavat hyviä ruokailupalveluja. Yksi alueen erikoisuuksista on punakampela persiljakastikkeessa vanhan ajan tapaan. Kukapa osaisi valmistaa tällaisen perinperuon paremmin kuin vadehavetilainen kokki?

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Riben eteläpuolella olevassa viikinkikeskuksessa on runsaasti tekemistä sekä aikuisille että lapsille. Siellä

voi seurata esimerkiksi ratsastusnäytöksiä ja haukkalentoesityksiä. Riben tuomiokirkko ja viikinkimuseo ovat myös tutustumisen arvoisia kohteita. Esbjergin kalasataman luoteispuolella oleva kalastus- ja merenkulkumuseo sekä meriakvaario ovat kohteita, joissa koko perhe viihtyy. Etenkin hylkeet saavat paljon innokkaita ihailijoita.

Etelä-Fynin saaristo koostuu rannikkoalueesta, matalasta meri-alueesta ja Fynin rantaa reunustavista monista pikkusaarista.

Kulkuyhteydet

Tåsingeen ja Langelandiin pääsee kätevästi saaria yhdistävien teiden ja siltojen kautta. Ærøhön pääsee lautalla esimerkiksi Svendborgista, Fåborgista ja Rudkøbingistä. Lisäksi monille pienemmille asutuille saarille on lauttayhteydet. Asumattomille saarille ja luodoille on helpointa purjehtia omatoimisesti. Monet pikkusaarista ovat lintujen suojelualueita, joille ei saa rantautua maaliskuun 1. ja heinäkuun 15. päivän välisenä aikana.

Lisätietoja

Patikointi-, pyöräily- ja meriretkistä saa hyviä vinkkejä osoitteista:
www.sydfynskeohav.dk
www.fyntour.dk
www.maritim-center.dk

Useissa museoissa kerrotaan saariston rantaelämästä. Yksi tutustumiskohde on esimerkiksi Langelandin museo:
www.langelandsmuseum.dk
www.skovognatur.dk

Matkailutoimistoja

www.arre.dk
www.infolangeland.dk
[/Turistkontor.html](http://Turistkontor.html)
www.faaborg.dk
www.svendborg.dk

Etelä-Fynin saaristo – vehreitä saaria meren sinessä

Vehmaita pikkusaaria meren sinessä – näillä sanoilla voidaan luonnehtia Etelä-Fynin saaristoa. Fynin turvallisessa suojassa on pieniä kyliä ja vanhoja kaupunkeja. Maisemassa näkyy rantaniittyjä, -törmä, salmia ja vesialtaita. Luontoalueet ovat kooltaan enimmäkseen pieniä, mutta yhdessä ne muodostavat upean ja ainutkertaisen maiseman.

Voderup Klint, Ærø.

Etelä-Fynin saaristo levittäytyy pitkin Fynin rannikkoa. Yhteensä saaria on noin 50. Suurimmat niistä ovat Langeland, Ærø ja Tåsinge. Koko alue on pinta-alaltaan lähes 500 neliökilometriä.

Kävijän silmä lepää kauniissa maisemissa, rannikkoviivassa ja vuonoissa, joiden rikas eliöstö, hieno ympäristö ja vanhat kaupungit kapeine kujineen viehättävät sellaisenaan.

Koko Etelä-Fynin saaristo on Natura-alueita. Osa kohteista on rauhoitettu kokonaan.

Luontoelämyksiä: Pikkusaaret ovat muodostuneet moreenista. Lukuisat saaret, poukammat ja salmet sulavat pitkäksi rantaviivaksi, josta erottuu siellä täällä näyttäviä rantoja,

rantaniittyjä ja -törmä. Saarten lomassa näkyy usein hylkeitä ja pyöriäisiä. Useilla saarilla elää harvinainen kellosoammakko. Monilla asumattomilla saarilla ja luodoilla pesivät lokit ja tiirat, muun muassa pikkutiirat. Myös suurilla saarilla on hienoja lintualueita, joista voidaan mainita Trygglevin salmi, Tåsingin matalikko, Bøjdenin salmi ja Helnæs. Syksyisin Synlangeland on tärkeä levähdyspaikka peto- ja pikkulinnuille, jotka ovat matkalla talvehtimaan etelään. Talvisin saaristossa voi olla jopa 70 000 lintua.

Pikkusaarten nähtävyyksiä: Lyø on yksi kauneimmista saarista hienoine talonpoikaistaloineen ja olkikatkoisine rakennuksineen.

Sig Bachmann Nielsen/Naturplan

Ennallistettu luontoalue Nakkebøllen vuonossa.

Sig Bachmann Nielsen/Naturplan

Etelä-Fynin rannikon rantaniittyä.

neen. Yksi nähtävyys on pieni kirkko. Useilla saarilla on säilytetty vanhoja perinnetapoja, jotka ovat kadonneet jo muualla Tanskassa. Esimerkiksi Avernakössä pystytetään edelleen perinteinen juhannussalko. Lyøn kirkossa on tapana, että naiset istuvat aina pohjoispuolella ja miehet eteläpuolella!

Vanhoja kaupunkinäkyymiä: Ærøskøbingia sanotaan Tanskan parhaiten säilyneeksi 1700-luvun kaupungiksi mukulakivikatuineen ja kauniine perinnetaloineen. Langelandin ”pääkaupunki” Rudkøbing on myös vierailun arvoinen kohde vanhan kauppakaupungin ilmeestä kiinnostuneille. Fåborgissa kuulee kesäisin usein vahdinlaulua. Kaupungissa on useita hyvin säilyneitä porvaris- ja kauppiastaloja. Etelä-Fynin rannikkoa koristavat lisäksi monet kylät ristikkotaloineen. Hyviä kohteita ovat Falsled ja Nørre Broby.

Sig Bachmann Nielsen/Naturplan

Vanha talo Ærøskøbingissä.

Ulkoilu: Vuoden 2006 lopussa avataan uusi 200 km mittainen, saaristoa kiertävä vaellusreitti. Svanninge Bakkerissa on Tanskan suurin luonnon keskelle rakennettu lasten leikkipaikka, Trolde-land. Saaristo sopii hyvin huvipurjehdukseen. Satamia ja ankkuripaikkoja riittää. Muita vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ovat muun muassa kanoottiretket ja sukeltaminen. Useissa paikoissa pääsee mukaan lautta-ajeluille tai purjehdusretkille vanhoilla puuveneillä. Ærø ja Langeland tarjoavat erinomaisia pyöräilyreittejä. Seutu on tunnettu hyvistä kalastuspaikoistaan. Sieltä saa muun muassa meritaimenta. Fåborgista pääsee troolarin mukana kalastamaan vaikkapa turskaa.

Luonnon ennallistaminen ja hoito: Useilla saarilla, muun muassa Skarøllä ja Strynø Kalvilla niitetään heinää lintujen ja matalassa heinikossa viihtyvien kasvien elintilan parantamiseksi. Etelä-Fynin rannikolla Nakkebøl-

len vuonon kohdalla on ennallistettu useita luontokohteita. Alueella on useita hyviä tarkkailupaikkoja linnuista kiinnostuneille. Sydlangelandissa Klisen salmessa on alue, jossa hevoset laiduntavat ympärivuotisesti.

Museot: Svendborgin Naturama on nykyaikainen eläintieteellinen museo, jossa esitellään Pohjois-Euroopan ja Grönlannin valaita, nisäkkäitä ja lintuja. Alueella on myös useita kulttuurihistoriallisia museoita, muun muassa Langelandin museo. Strynø Smakkecenter on venemuseo, josta voi myös vuokrata veneitä. Marstalin merenkulkumuseossa on hyvä kokoelma laivamalleja ja esineitä, joita paikalliset kalastajat ovat tuoneet meriltä.

Muita harrastusmahdollisuuksia: Paikallisista matkailutoimistoista saa paljon hyviä vinkkejä ympärivuotisista tapahtumista.

MAJOITUS

Etelä-Fynin saaristossa on runsaasti leirintäalueita, vuokrattavia kesämökkejä ja yksityiskodeissa bed & breakfast -majoitusta. Lisäksi alueella on vaativaan lomanviettoon soveltuvia hotelleja ja täysihoteloita. Jokaiselle on jotain sopivaa niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Pienemmillä saarilla majoitusmahdollisuuksia kannattaa kysellä paikallisista matkailutoimistoista.

RUOKAILU

Etelä-Fynillä, Tåsingessa, Langelandissa ja Ærøssä on hyviä ruokailupaikkoja: ravintoloita, majataloja ja hotelleja. Useissa paikoissa, esimerkiksi Falsled Krossa, voi nautiskella maailmankuulun keittiön erikoisuuksia. Langelandin Tranekærissä voi nauttia kahvista tyylikkäässä herraskartanoympäristössä.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Auto- ja pyöräretkellä Arreskov Søhøj ja Brændegårdiin saa hyvän kuvan Etelä-Fynin kumpuilevasta maisemasta. Brændegård Søssä on suuri merimetsoyhdyskunta, jota Arreskov Søstä tulevat merikotkat käyvät kesäisin verottamassa.

Saaristomeren kansallispuisto on Turun saaristossa Lounais-Suomessa.

Kulkuyhteydet

Parhaiten kansallispuistoon voi tutustua omalla veneellä, mutta asutuille saarille kulkee myös yhteysaluksia. Saariin pääsee myös taksiveneillä. Yhteysaluksia kansallispuistoon lähtee mm. Dragsfjärdistä ja Nauvosta.

Aikataulut ja reitit:
www.liikkujat.com

Sinisimpukan luontokeskus Dragsfjärdin kunnan eteläkärjessä, tien 1830 päässä on hyvä lähtöpiste.

Yhteystiedot

Metsähallitus
Sinisimpukan luontokeskus
Meripuistontie
25930 Kasnäs
Puh. +358 0205 644620
sinisimpukka@metsa.fi
www.luontoon.fi/saaristomeri

Saaristomeri – rikkaita perinneympäristöjä ja karuja kallioluotoja

Saaristomeri on tuhansine saarineen, mannerjään hiomine kallioluotoineen ja perinteisine lehdesniittyineen Suomen monimuotoisinta aluetta. Saaristomeren kansallispuisto suojelee saaristomeren luontoa ja kulttuuria, turvaa luonnon perinteisiä käyttötapoja ja säilyttää saaristoa elävänä. Kansallispuisto on osa saariston laajempaa yhteistoiminta-aluetta ja Unescon biosfäärialuetta.

Saaristomeren kansallispuistossa näkee hyvin maiseman muutoksen ulkomeren luodoista sisäsaariston metsäisiin saariin. Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus on osa saariston ja kansallispuiston moninaisuutta. Asutuksen ja laidunnuksen muodostamia perinneympäristöjä, kuten hakoja ja lehdesniittyjä, pidetään yhä yllä niittäen, ja voipa saarilta löytää lehmii ja lampaikin laiduntamasta. Kansallispuiston tunnus on uljas merikotka. Määrätietoisien suojelun ansiosta tarkkaavai-

nen merenkulkija saattaa nähdä merikotkia lähes päivittäin.

Palvelut: Kansallispuiston saaret ja vedet soveltuvat hyvin veneilyyn ja melontaan. Luonnonsatamien lisäksi on poijupaikkoja ja rakennettuja laitureita. Osalle saarista on rakennettu telttailu- ja tulentekopaikkoja kuivakäymälöineen. Korppoon Konungskärissä on autiotupa retkeilijöiden vapaassa käytössä. Monilla saarilla kiertele luontopolkuja,

Seppo Keränen

Berghamn.

Lehdesniitty Boskärissä.

Hanna Ylitalo

Seljakämmekä.

joiden pituus vaihtelee. Luontopoluilla voi tutustua saariston monipuoliseen luontoon ja ihmisen vaikutukseen saaristossa. Nauvon Berghamnin luontotuvan näyttelyt esittelevät perinteistä kalastuselinkeinoja. Jurmossa on luontotupa, jossa voi tutustua saaren luontoon ja historiaan.

Seppo Keränen

Lehdesniityn hoitoa.

Luontokeskus: Kansallispuistoon tutustuminen on hyvä aloittaa Sinisimpukan luontokeskuksesta. Sinisimpukan näyttelyt esittelevät saariston luontoa – sekä veden päältä että sen alta löytyvää elämää. Luontokeskuksessa voi myös katsella saariston luontoa esitteleviä lyhyitä filmejä. Opastettuja kierroksia kannattaa kysellä puhelimitse etukäteen.

Nähtävyydet: Kansallispuiston alueella on useita luonnonkauniita ja idyllisiä saaria.

Jurmon saari on koko Suomen halki kulkevan Salpausselän viimeinen maanpäällinen jatke, lähes puuton kanervaa kasvava moreeninummi, joka on useiden harvinaistenkin lintulajien levähdyspaikka muuttomatkalla. Salpausselkää sisemmälle saaristoon seurattaessa löytää Sandön saaren, jonka hiekkaisella maalla kasvaa puita jo metsäksi asti.

Jungfruskärillä on reheviä lehtoja ja lehdesniittyjä harvinaisine kasvilajeineen. Siellä kasvavat mm. seljakämmekä ja katkeralinnunruoho. Alueella on myös näköalatorni.

Jääkausi on jättänyt jälkiä kaikkialle Saaristomerelle. Kansallispuiston suurin hiidenkirnu löytyy Jungfruholmenilta. Saariston geologiaan voi tutustua Kasnäsissa Sinisimpukan luontokeskuksen ympäristössä kulkevalla luontopolulla.

Seppo Keränen

Sandö.

Hanna Ylitalo

Berghamnin niitty.

RUOKAILU JA MAJOITUS

Kansallispuiston yhteistoiminta-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on useita eritasoisia ruokailu- ja majoitusmahdollisuuksia sekä ohjelmaa ja retkiä tarjoavia yrityksiä. Lisätietoja www.suomensaaristovaraus.com ja Turunmaan seudun ja saariston matkailu-neuvonta www.saaristo.org.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Saariston monipuoliseen historiaan voi tutustua esimerkiksi Rosalan viikinkikeskuksessa (www.rosala-viking-centre.com) sekä Bengtsärin (www.bengtskar.fi) ja Utön majakkasaarilla. Korpoströmin Saaristokeskus kertoo saariston kulttuurista ja historiasta (www.saaristokeskus.fi). Saariston Rengastie on autoilevalle helppo tapa tutustua osaan saaristoa kesäkaudella (www.saaristo.org).

Linnansaaren kansallispuisto sijaitsee Itä-Suomessa keskellä Saimaan järvioluetta.

Kulkuyhteydet

Linnansaaren kansallispuistoon mennään vesitse. Lähtöpisteenä voi olla joko Porosalmi tai Mustalahti Rantasalmella tai Oravi Savonlinnassa. Myös Rantasalmen keskustasta pääsee Linnansaareen viitoitettua reittiä pitkin Keiteleen kanavan kautta. Mustalahden vieraslaiturilta (3,5 km Rantasalmelta) on helppo lähteä omalla veneellä kansallispuistoon. Alueen läpi kulkee Savonlinna–Varkaus -laivareitti.

Kansallispuistoon on kesäisin päivittäin venekuljetus välillä Oravi–Linnansaari–Oravi sekä Porosalmi–Linnansaari–Porosalmi. Oravin ja Porosalmen venetaksit (1–6 henkeä) toimivat tilauksesta avoveden aikana. Lisäksi useat yrittäjät tekevät kansallispuistoon tilausristeilyjä.

Yhteystiedot

Oskari – Linnansaaren luontokeskus
Ohitustie 7
58900 Rantasalmi
Puh. +358 0205 645916

Nestori – Saimaan luontotalo
Aino Acktén puistotie 4
57130 Savonlinna
Puh. +358 0205 645929
saimaa@metsa.fi
www.luontoon.fi/linnansaari

Linnansaari – suomalaista järviluontoa parhaimmillaan

Linnansaaren kansallispuisto Saimaaseen kuuluvalla Haukivedellä on satoine saarineen ja suurine selkineen vesiretkelijän paratiisi. Kansallispuisto soveltuu niin päiväkävijöille kuin yöpyjillekin. Saarien suojissa elelee myös Linnansaaren tunnetuin asukas – uhanalainen saimaannorppa.

Markus Sirkka

Meloja Linnansaarella.

Vesillä hiljaa liikkuva retkeilijä voi hyvällä onnella nähdä saimaannorppan, joita on kansallispuiston alueella 50 yksilöä. Koko Saimassa elää onnistuneiden suojelutoimenpiteiden ansiosta ainakin 280 norppaa. Saarten karut rantakalliot kätkevät taakseen reheviä lehtoja. Linnansaaren vanhoissa lehtimetsissä on myös uhanalaisen valkoselkätikan koti. Lehtimetsät ja niityt ovat seurausta kaskeamisesta. Viimeiset kasket poltettiin Linnansaaren torpan mailla 1930-luvulla, kunnes kaskiviljely aloitettiin uudelleen kesällä 1993.

Näin säilytetään ihmisen kaskiviljelykaudella aikaansaama maisema ja suojellaan siitä riippuvaisia, nyt uhanalaisia lajeja.

Palvelut: Kansallispuistossa on 20 retkisatamaa, joissa jokaisessa on telttailualue ja tulenteleopaikka omatoimiseen ruuanlaittoon. Valtaosa retkisatamista soveltuu vain pienveneilijöille.

Pääsaarella sijaitsee Sammakkonien leirintäalue, jossa on maksullisia majoitusaittoja, vuokrattava sauna, keittokatos, kiosk,

Timo Klapellinen

Talvi Linnansaaressa.

käymälät, ekopiste, opastuskatos ja maksullinen pienvenelaituri kymmenelle veneelle. Satama soveltuu myös köliveneilille. Leirintäalueelta voi ostaa myös kalastuslupia ja alueen karttoja sekä varata opastuksia ja vuokrata varusteita.

Reitit: Linnansaaren pääsaarella on Linnonpolun (2 km) lisäksi kaksi lyhyttä rengaspolkua (5,5 km ja 7 km). Mäkiiset polut vievät mm. Linnansaaren torpalle, vanhoille kaskimaille ja Linnavuoren näköalapaikalle. Polut lähtevät Sammakkoniemen leirintäalueen opastuspaikalta.

Harrastusmahdollisuudet: Kansallispuisto soveltuu veneilyyn. Sen herkkään luontoon kannattaa tutustua joko soutaen tai meloen. Puisto on osa laajaa melontareittiä, jonka Norppataival-osuus kattaa Koloveden ja Linnansaaren kansallispuistojen melontakieroksen (7-10 päivää).

Kansallispuiston tunnuslintu kalasääski on yksi sen yli 70 lintulajista. Puisto on otollinen kohde lintujen tarkkailuun. Alueella voi myös kalastaa, mutta saimaannorpan ja linnuston suojelemiseksi siellä on rajoitusosia. Eri yrittäjät järjestävät tilauksesta norppa- ja luonnontarkkailuretkiä.

Luontokeskus: Oskari – Linnansaaren luontokeskus sijaitsee Rantasalmen keskustassa. Sen näyttelyssä esitellään elävästi Linnansaa-

ren kansallispuiston erityispiirteitä. Oskarin asiakaspalvelusta saat ajankohtaista tietoa kansallispuistosta ja sen tapahtumista, retkeilyneuvontaa, kalastuslupia ja opastusta luontokeskuksessa.

Nestori – Saimaan luontotalo on Savonlinnassa noin 40 km:n päässä Linnansaaren pääsaarelta. Nestorin idyllisessä puutalossa voit tutustua Saimaaseen ja saimaannorppaan.

Nähtävyydet: Linnansaaren torppa ympäröineen on arvokas perinnemaisemakohde, jossa vierailijat voivat tutustua vuosisadan alun kadonneeseen elämäntapaan. Nähtävyydeksi kunnostettu kaskitila on avoinna

Laura Lehtonen

Linnansaaren torppa.

Laura Lehtonen

Linnavuoren näköalapaikka.

yleisölle. Linnavuoren näköalapaikka on korkea kallio Linnansaaren luoteisosassa. Sieltä on silmiä hivelevä näkymä yhteen Suomen kauneimmista järvimaisemista.

RUOKAILU JA MAJOITUS

Sammakkoniemen leirintäalueella on aittamajoitusta ja kioski, josta saa kahvia ja ryhmille tilauksesta ruokailut. Linnansaaren Sammakkoniemen leirintäalue SaimaaHoliday (www.saimaaholiday.net), puh. +358 0500 275458. Oravissa (pääsaarelta noin 5 km) on kyläkauppa, ravintola ja hostelli. Rantasalmen Porosalmella (pääsaarelta noin 12 km päässä) on Lomakylä Järvisydämen kauppa sekä ravintolapalveluita. Kattavimmat majoitus- ja ruokailupalvelut löytyvät Rantasalmen keskustasta, jonne on puistosta matkaa noin 15 kilometriä, www.rantasalmi.fi.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Oravissa on vanha kanava, jonka rakentaminen aloitettiin vuonna 1859. Joutenveden kautta veneilijät pääsevät Koloveden kansallispuiston rauhaisille vesille, josta matkaa voi jatkaa Kerman kanavan kautta kauniille Kermajärvelle. Savonlinna on portti Pihlajaveden levolliseen järvimaisemaan. Savonlinnassa on historiallinen Olavinlinna ja muut kaupungin nähtävyydet, www.savonlinna.fi.

Oulangan kansallispuisto sijaitsee Oulun ja Lapin lääneissä Kuusamon ja Sallan kuntien alueella.

Kulkuyhteydet

Autolla pääsee Oulangan retkeilyreittien lähtöpisteisiin, jotka sijaitsevat puistossa tai sen läheisyydessä olevissa palvelukeskityksissä ja kylissä.

Kesällä vaellus- ja retkeilyreitti Karhunkierrokselle liikennöi päivittäin Karhunkierros-bussi. Talvi-arkipäivinä reittien lähtöpisteisiin pääsee koululaisbussilla.

Lentobussi kulkee Oulangan lähellä olevien kylien kautta Sallan suuntaan.

Junalla pääsee Ouluun, Kemijärvelle ja Rovaniemelle, joista on linja-autoyhteys Kuusamon ja Sallan kautta Oulangan palvelupisteisiin.

Lähin lentokenttä on Kuusamossa (50 km). Sinne lennetään talvisongin aikana päivittäin, kesällä harvemmin.

Yhteystiedot

Oulangan luontokeskus,
Liikasenvaaran tie 132
93999 Kuusamo
Puh. +358 0205 646850
oulanka@metsa.fi

Palvelupiste Karhuntassu
Torangintaival 2
93600 Kuusamo
Puh. +358 0205 646804
karhuntassu@metsa.fi

Hautajärven luontotalo
98995 Hautajärvi
Puh. +358 0205 646870
hautajarvi@metsa.fi
www.luontoon.fi/oulanka

Kari Lahti

Jyrävän koski.

Oulanka – rehevää jokiluontoa ja upeita maisemia

Luonnonolosuhteiltaan erikoisen eteläisen, itäisen ja pohjoisen kokonaisuuden muodostava 27 000 hehtaarin laajuinen Oulangan kansallispuisto on upeiden maisemien ja monipuolisen luonnon puisto. Ainutlaatuiset Oulankajoen luonnon- ja kulttuurimaisemat on valittu yhdeksi Suomen kansallismaisemista. Metsien, jokilaaksojen, kallioiden sekä lehtojen ja soiden kirjo tekee Oulangasta erinomaisen retkikohteen.

Pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen, taigavyöhykkeeseen, kuuluva Oulanka on korkeuserojensa ja vaihtelevien maaperäolosuhteidensa vuoksi eliöstöltään rikas alue. Puistossa esiintyy useita satoja putkilokasvi- ja sammallajeja, joiden joukossa on harvinaisuuksia. Suotuisia kasvupaikkoja lajeille tarjoavat Oulangan lukuisat tulvaniityt, joita hoidetaan vuosittain mm. niittotalkoilla. Nimi Oulanka tarkoittaaakin tulvivaa.

Puiston tunnukseksi valittu neidonkenkä (*Calypso bulbosa*) esiintyy runsaslukuisena

Kuusamon suurin koski Kiutaköngäs on Oulangan kuuluisa nähtävyys.

Minna Koramo

Kari Lahti

Tikankontti

(Cypripedium calceolus).

Kari Lahti

Neidonkenkä

(Calypso bulbosa).

Minna Koramo

Oulangalla on paljon erilaisia retkeilyreittejä ja polkuja.

alueella. Muita Oulangan kämmeköitä ovat mm. tikankontti (*Cypripedium calceolus*) ja tummaneidonvaippa (*Epipactis atrorubens*).

Palvelut: Oulangan kansallispuistossa on runsaasti erilaisia kesä- ja talvireittejä. Tulentekoa, eväiden syöntiä ja levähtämistä varten reittien varsilla on yli 35 tulentekopaikkaa sekä laavuja ja kotia. Retkeilyreittien varrella on myös ympäri vuoden avoinna olevia tupia.

Reitit: Oulangan maisemia pääsee kattavimmin ihaillemaan patikoiden. Karhunkierros on 80 kilometrin pituinen suosittu retkeily-

ja vaellusreitti, joka kulkee kansallispuiston läpi. Karhunkierroksen voi patikoida myös parin päivän retkinä. Juuman alueella sijaitseva 12 km:n pituinen Pieni karhunkierros on ympyräreitti. Oulangalla on myös kuusi luontopolkua, joihin on helppo tutustua palvelupisteistä saatavien polkuvihkojen avulla.

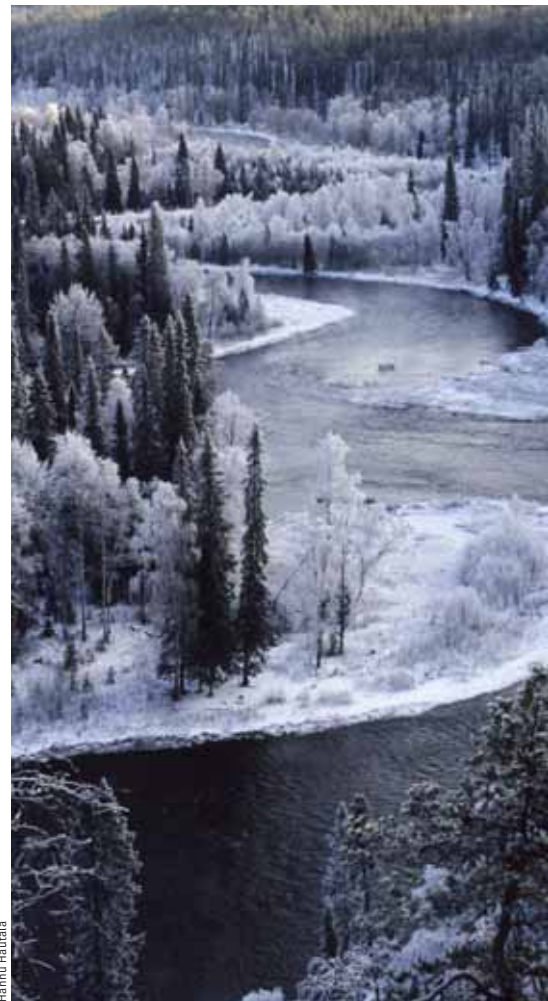
Melontaretkelle kannattaa suunnata Oulankajoen alaosalle, joka sopii erityisesti aloitteleville melojille. Haastavia melontareittejä ovat Oulangan yläosa ja Kitkajoen alaosa.

Oulangalla toimii useita ohjelmalveluyrityksiä, jotka tekevät puistoon opastettuja retkiä, kuten melonta- ja linturetkiä sekä koskenlaskua. Yritykset myös vuokraavat retkeilyvarusteita. Lisätietoja ohjelmalveluista saa kansallispuiston palvelupisteistä.

Luontokeskukset: Retki- ja nähtävyyshaketeisiin kannattaa kulkea luontokeskusten kautta. Niistä saa ajantasaista tietoa kansallispuistosta ja sen tapahtumista. Asiakaspalvelupisteistä saa retkeilyneuvonnan lisäksi karttoja, kalastuslupia, puiston teematuotteita sekä tietoa Metsähallituksesta.

Oulangan luontokeskus sijaitsee keskellä puistoa, Kiutakönkään polun ja Karhunkierroksen varrella. Luontokeskuksessa on Oulanka virtaa -luontonäyttely, auditorio, video- ja dvd-esityksiä, luontokäsikirjasto sekä kahvila. Hautajärven luontotalo Oulangan pohjoispuolella on Karhunkierroksen lähtöpiste Napapiirillä. Kuusamon keskustassa oleva Palvelupiste Karhuntutassa tarjoaa tietoa ja myy lupia ja karttoja.

Nähtävyydet: Pääosa puiston nähtävyyksistä on Oulangan ja Kitkajoen laaksoissa, kuten Oulangan kanjoni, Rupakivi, Taivalkön-

Hannu Hautala

Koivumutka.

gäs, Myllykoski ja Jyrävän koski. Punakallioisen Kiutakönkään koskelle on vain kilometrin kävelymatka luontokeskuksesta.

MAJOITUS

Oulangan ympäristössä on runsaasti yöpymismahdollisuuksia, kuten lomakylä, leirintäalueita ja hotelleja. Leirintäalueita on myös puiston sisällä, retkeilyreitien varrella. Lisätietoa alueen ruokailu-, majoitus- ja matkailupalveluista saa Kuusamon-Rukan (www.kuusamo.fi, www.ruka.fi) matkailualueen ja Sallan (www.salla.fi) kunnan verkkosivuilta sekä Oulangan palvelupisteistä.

RUOKAILU

Oulangan kansallispuiston läheisyydessä ja ympäristössä on useita eritasoisia ruokailupaikkoja, jotka tarjoavat paikallisia erikoisuuksia ja perinneruokaa. Ryhmät voivat etukätestilauksesta ruokaila myös maastossa.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Oulangan läheisyydessä on monipuolisia käyntikohteita, kuten matkailukeskus Ruka. Luonnossa viihtyvälle sopivat Rukan naapurissa sijaitseva suosittu lintukohde Valtavaara sekä rinteiden ykkönen Riisitunturi Posion kunnan alueella. Etelä-Kuusamossa Närängän luonnonmetsien alueella ovat Suomen edustavimmat vanhat metsät. Alueen käyntikohteita ovat mm. Närängän erämaatila sekä Julma Ölkky -kanjonijärvi.

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto sijaitsee Länsi-Lapissa Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntien alueella.

Kulkuyhteydet

Autolla pääsee retkeilyreittien lähtöpisteisiin, jotka ovat puistoa ympäröivissä kylissä ja matkailukeskuksissa. Suosituimmat reitit lähtevät kansallispuiston kolmen luontokeskuksen läheltä.

Junalla pääsee Helsingistä Rovaniemelle päivittäin ja Kolarin sesonkiaikoina. Rovaniemeltä on linja-autoyhteys Kittilään, Muoniin ja Hettaan. Kolarista on linja-autoyhteys Ylläkselle.

Lähimmät lentokentät ovat Kittilässä ja Enontekiöllä. Kittilään lennetään päivittäin ympäri vuoden ja Enontekiölle sesonkiaikoina.

Yhteystiedot

Luontokeskus Kellokas,
Tunturintie 54,
95970 Äkäslompola, Ylläs
Puh. +358 0205 647039
kellokas@metso.fi

Pallastunturin luontokeskus,
99330 Pallastunturi
Puh. +358 0205 647930
pallastunturi@metso.fi

Tunturi-Lapin luontokeskus,
Peuratie 15,
99400 Enontekiö
Puh. +358 0205 647950
tunturi-lappi@metso.fi
www.luontoon.fi/pallas-yllastunturi

Saari Koski

Pallasjärvi.

Pallas-Yllästunturi – tarunhohtoisia tuntureita ja ikimetsiä

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston maisemaa hallitsevat tunturit ja niitä ympäröivät luonnontilaiset metsät ja suot. Alue on luonnoltaan ainutlaatuinen, ja sen vaihteleva maasto tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden luonnossa liikkumiseen. Kuvauksellisen kauniit Pallastunturit on valittu yhdeksi Suomen kansallismaisemista.

Pinta-alaltaan 1 020 km² laajuinen Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on Suomen kolmanneksi suurin kansallispuisto. Suojelualue sijaitsee kolmen luonnonmaantieteellisen alueen rajamailla, mikä tekee siitä elinympäristöjen suhteen erityisen monimuotoisen. Alueella kohtaavat eteläiset ja pohjoiset lajit ja sen kasvilajisto edustaa Lapin metsä- ja suoluontoa parhaimmillaan. Tuntureiden lajistoon kuuluvat kalkkipitoista maaperää vaativia lajeja lukuun ottamatta lähes kaikki Pohjois-Lapissa esiintyvät lajit.

Tunturit ovat aina kiehtoneet tutkijoita ja retkeilijöitä. Jo 1930-luvulla Pallas-Ounas-tunturin alueesta oli ehtinyt kehittyä suosittu

matkailukohde. Pallastunturin rinteellä avattiin hotelli vuonna 1938. Jo muutama vuosi ennen sitä linjattiin 55 km mittainen vaellusreitti Pallastunturilta Enontekiön Hettaan.

Palvelut: Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa on runsaasti kesä- ja talvireittejä, tulen- tekopaikkoja, laavuja, kotia, autio- ja varaus- tupia sekä suojelualueen ulkopuolella runsas matkailupalveluiden verkosto.

Reitit: Pallas-Yllästunturin kansallispuisto tarjoaa luonnossa liikkujalle lukemattomia vaihtoehtoja. Kansallispuistossa on merkittyjä kävelyreittejä yhteensä noin 350 km. Pit-

Sauli Koski

Lommoltunturit.

Sauli Koski

Ruska-aika.

kiä vaellusreittejä on viisi. Alueella on myös 15 luontopolkua, jotka ovat helppokulkuisia ja joiden kohdeopasteista saa tietoa alueen luonnosta ja kulttuurista. Merkittviä hiihtoreittejä on noin 500 km. Niistä valtaosaa pidetään auki koneellisesti. Osa Pallas- ja Ounasunturin välisistä laduista on kuitenkin erämaalatuja, joita ei huolleta säännöllisesti. Opastettuja retkiä on tarjolla sekä yksityisillä opasyrittäjillä että luontokeskusten tapahtumina.

Sauli Koski

Vaelstajia Pallastunturilla.

Luontokeskukset: Metsähallituksen luontokeskukset tutustuttavat matkailijat Lapin luontoon ja kulttuuriin. Tunturientieksi kutsuttu tie vie matkalaisen tuntureita sivuten Yllästuntureiden kainalosta Äkäsjärven ohi Pallastuntureille. Sieltä lasketaan tuntureita viistäen itään ja seurataan Ounasjokea sen latvoille Ounasjärven rannalle Enontekiön Hettaan.

Tutustumisen voi aloittaa etelästä luontokeskus Kellokkaasta Yllästunturilla, poiketa sitten Pallastunturin luontokeskukseen ja päättää retki Hettaan Tunturi-Lapin luontokeskukseen. Suomineidon peukalossa on vielä Kilpisjärven luontotalo, jonka näyttely kertoo Yliperän tuntureiden taustasta, sen luonnosta ja ihmisten värikkästä historiasta. Luontokeskuksista saa myös ajankohtaista tietoa kansallispuiston tapahtumista.

Nähtävyydet: Näköalat Pallas–Yllästunturin

kansallispuistossa vastaavat matkailijoiden odotuksia: tunturihuiput kohoavat metsämerestä ja vaihtavat asuaan vuoden- ja vuorokaudenajan myötä. Näköalapaikat ovat helposti tavoitettavissa.

Seudun paikalliskulttuuri on elävää ja siihen voi tutustua vaikka paikallisten yrittäjien avustuksella. Vanhoja kulttuurinähtävyyksiä on puistossa ja sen läheisyydessä useita.

Sauli Koski

Ruohokanukka (*Cornus suecica*).

RUOKAILU JA MAJOITUS

Kansallispuiston tarjoamia luontolämyksiä täydentävät puiston ympärillä olevat hotellit, ravintolat, mökit ja muut matkailupalvelut. Ajantasaisen tiedon palveluista löytää Ylläksen (www.yllas.fi) matkailualueen sekä Enontekiön (www.enontekio.fi), Kittilän (www.kittila.fi), Kolarin (www.kolari.fi) ja Muonion (www.muonio.fi) kuntien verkkosivuilta.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Länsi-Lapin tunturiketju ja sen molemmilla puolilla virtaavat suuret joet tarjoavat matkailijoille runsaasti luonto- ja kulttuurielämyksiä. Seudulla on niin historiallisia kohteita kuin taidegallerioita ja liikunnallisia aktiviteettejakin.

Jökulsárgljúfurin kansallispuisto sijaitsee Koillis-Islandissa, noin 150 km:n päässä Akureyrasta.

Kulkuyhteydet

Pääväylä puistoon on tieltä nro 85 Kehduhverfissä. Puistoa voi lähestyä myös tietä nro 864 Jökulsá á Fjöllum -joen itäpuolella tai tietä nro 862 Mývatnista. Ásbyrgiin kulkee säännöllisiä linja-autovuoroja Akureyrin ja Húsavíkin kautta (puh. +354 550 0700, www.sba.is) ja lähimmälle lentokentälle Akureyrissa (155 km) on säännöllisiä lentovuoroja (puh. +354 570 3030, www.flugfelag.is).

Yhteystiedot

Jökulsárgljúfur nationalpark
Ásbyrgi
671 Kópasker
Puh. +354 465 2359
<http://english.ust.is>
[/jokulsargljufurnationalpark](http://jokulsargljufurnationalpark)
jokulsargljufur@ust.is
Gljúfrastofa Natúrrum
Ásbyrgi
671 Kópasker
Puh. +354 465 2195

Lisätietoja

www.kelduhverfi.is
www.nordurland.is
visiticeland.com

Ympäristö- ja elintarvikeviraston julkaisemaa esitettä Jökulsárgljúfurin kansallispuistosta (Jökulsárgljúfur National Park) saa virastosta (www.ust.is) ja Ásbyrgin ja Vesturdalurin matkailuneuvonnasta.

Jóhann Óli Hilmarsson

Jökulsárgljúfur-kanjoni.

Jökulsárgljúfur – Majesteettinen kanjoni, voimakas jäätikkövirta, vesiputouksia ja geologisia muodostelmia

Jökulsárgljúfurin kansallispuisto sijaitsee Jökulsá á Fjöllum -jäätikköjoen länsirannalla. Joki saa alkunsa Vatnajökullin, Euroopan suurimman jäätikön alta. Kuohuva joki virtaa yhden Islandin suurimman ja vaikuttavimman jokikanjonin läpi ja muodostaa matkallaan useita valtavia putouksia. Monipuolinen luonto ja komeat maisemat houkuttelevat vuosittain noin 100 000 kävijää.

Jökulsárgljúfurin kansallispuisto on 120 km²:n laajuinen alue, jonka muodon ovat pääosin muovanneet Jökulsá á Fjöllum -jäätikköjoen massiiviset tulvat. Puisto perustettiin suojelemaan valtavan jäätikköjoen muodostamaa kanjonia sekä sen ympäristöä,

Jóhann Óli Hilmarsson

Kaakkuri.

luontoa ja historiaa. Samalla puiston tavoitteena on tarjota kävijöille mahdollisuus tutustua alueeseen.

Palvelut: Pysäköinti- ja leirintäalueita, käymälöitä (myös liikuntaesteisille), matkailuneuvonta sekä opastuskylttejä. Puiston ulkopuolella on kauppoja, majoitusta ja erilaisia viihdepalveluja.

Luontokeskus: Puiston luontokeskus, Gljúfrastofa in Ásbyrgi, avataan vuonna 2007. Sen pääteemaksi tulevat Jökulsá á Fjöllum -jäätikköjoki ja sen vaikutukset maahan ja ihmisiin.

Reitit: Ainoa tapa kokea Jökulsárgljúfurin kansallispuisto täydellisesti on kulkea jalan. Puisto on ihanteellinen vaellusalue. Siellä on yhteensä 75 km eritasoisia vaellusreittejä. Yhtäkään niistä ei ole merkitty sopivaksi liikuntaesteisille, mutta Ásbyrgin reitti, suurin osa Hljóðaklettarin reitistä sekä Dettifossin reitti (joen länsirannalla) ovat helppokulkuisia.

Jökulsárgljúfurin kanjonin yläosa, Dettifossista Syðra-Þórunnarfjalliin, on sen syvin ja kuvauksellisin osa. Dettifossi mainitaan usein Euroopan voimakkaimmaksi putoukseksi. Yhdessä Hafragilsfossin ja Selfossin kanssa se muodostaa nähtävyyden, jolle ei Euroopassa ole vertaa. Vesiputousten läheisyydessä liikkuminen voi olla vaarallista ja edellyttää varovaisuutta.

Hólmatungur, jolle on tyypillistä rehevä kasvillisuus ja monet lähteiden ruokkimat purot ja joet, sekä Vesturdalurin laakso jyrkine reunoinnein ja vihreine niittyineen, jyrkässä kontrastissa syvän kanjonin ja kuohuvan joen kanssa, ovat tyypillisiä puiston keskiosalle.

Hljóðaklettar, linnamaisten kallioiden ja erikokoisten luolien labyrintti, on muodostunut kraatteririvistöstä, josta Jökulsá-joki on kuljettanut pois kaiken irtonaisen maan.

Ásbyrgi on valtava, todennäköisesti jättitulvien muovaama kallioseinämiä ympäröivä.

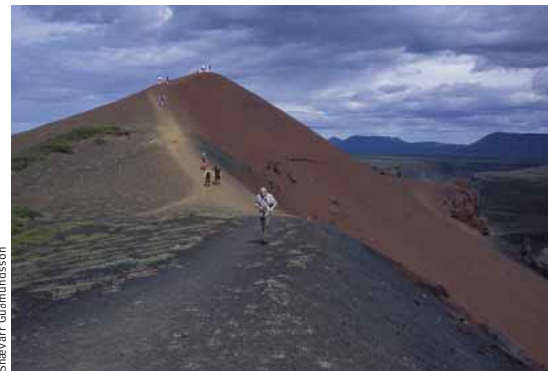

Lähteiden ruokkimia puroja Hólmatungurissa.

röimä hevosenkengän muotoinen kanjoni. Ásbyrgissa on useita helppoja ja mielenkiintoisia reittejä.

Opastus: Kesäaikana puiston oppaat järjestävät opastettuja vaelluksia ja erikoisohjelmaa lapsille.

Harrastukset: Puisto ympäristöineen sopii hyvin lintuharrastukseen, koska siellä on useille lintulajeille sopivia elinympäristöjä. Kivien ja kallioiden suojassa viihtyy monipuolinen kasvilajisto. Puistossa voi nähdä myös historiallisia muistomerkkejä eri aikakausilta.

Rauðhólarin muodostelmia, osa vanhaa kraatteririvistöä.

Kesän sesonkiaikana (heinä-elokuu) kävijöille on monenlaista ohjelmaa, kuten opastettuja vaelluksia, iltaviihdettä ja lastentaphtumia. Ohjelmat ovat maksuttomia. Puistonhoitaja (puh. +354 465 2359) voi pyynnöstä järjestää ryhmille vaelluksia tai muuta ohjelmaa.

MAJOITUS

Puistossa:
Leirintäalue Ásbyrgi, jossa mm. suihku ja käymälät, pesukone ja kuivaustilat, ulkogrilli, ulkopöytiä ja leikkikenttä, puh. +354 465 2195, www.ust.is.
Vesturdalur on kaunis, luonnon muovaama leirintäalue. Se on tarkoitettu etupäässä teltoille. Sieltä löytyvät käymälät, kylmä vesi ja ulkopöydät, puh. +354 465 2195, www.ust.is.
Puiston ulkopuolella:
Bed and breakfast: Lundur, Öxarfjörður, puh. +354 465 2247, www.dettifoss.is.
Maatilamajoitusta: Hóll, Kelduhverfi (puh. +354 465 2270), Keldunes, Kelduhverfi (puh. +354 465 2275), Skúlagarður, Kelduhverfi (puh. +354 465 2280), www.kelduhverfi.is.
Nuorisohotelli: Kópasker, puh. +354 465 2314, www.dettifoss.is.
Leirintäalue: Kópasker, puh. +354 465 2150.
Hótel Norðurljós, Raufarhöfn. Viihtyisä hotelli Raufarhöfnin satamassa, puh. +354 465 1233, www.raufarhofn.is.
Lisätietoja majoituksesta saa Pohjois-Islandin matkatoimistosta Akureyriin, puh. +354 462 3300, www.nordurland.is.

RUOKAILU

Kansallispuiston ulkopuolella on muutamia kahviloita ja ravintoloita: Verslunin Ásbyrgi. Kauppa ja ravintola aivan puiston ulkopuolella, puh. +354 465 2260.
Skúlagarður, Kelduhverfi, maatilamajoitusta, ravintola ja baari, puh. +354 465 2280, www.kelduhverfi.is.
Lundur, Öxarfjörður, ravintola ja baari kesäaikaan, puh. +354 465 2247, www.dettifoss.is.
Hótel Norðurljós, Raufarhöfn, ravintola, puh. +354 465 1233, www.raufarhofn.is.
Húsavikin keskustassa 60 km:n päässä puistosta on muutamia viihtyisiä ravintoloita, esim. Salka, Gamli Baukur ja Fosshótel Húsavík, www.husavik.is.
Sadan kilometrin päässä Mývatn-järven rannalla on myös joitakin viihtyisiä ravintoloita, www.myv.is.

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Puiston ympäristössä on paljon nähtävää ja tehtävää. Jos olet lintuharrastaja, voit käydä Kelduhverfissa, Öxarfjörðurissa ja Melrakkasléttassa. Mvatn-järvi, joka on niin sanottu Ramsar-kohde eli kansainvälisesti suojeltu kosteikkoalue, sijaitsee sadan kilometrin päässä. Kohde on maailmankuulu linnuistaan ja geologisista muodostelmistaan (www.myv.is). Húsavikista voi lähteä valasteilylle päivittäin touko-syyskuussa (www.husavik.is). Alueella on myös joitakin kiinnostavia museoita (www.nordurland.is).

Dettifoss, mahtava vesiputous.

Snæfellsjökullin kansallispuisto on Snæfellsnesin niemen läntisimmässä osassa, Länsi-Islannissa, 200 km luoteeseen Reykjavíkista.

Kulkuyhteydet

Kansallispuistoon voi matkustaa omalla autolla ja Reykjavíkista Ólafsvíkiin tai Hellissanduriin kulkevilla linja-autoilla. Valtakunnallinen tie 574, Útnesveguriin, kulkee kansallispuiston läpi. Sitä voi käyttää, jos tulee puistoon pohjoisesta tai etelästä päin. Linja-autoaikatauluja on osoitteessa www.bsi.is.

Yhteystiedot

Þjóðgarðurinn Snæfellsjökull
Klettsbúð 7
360 Hellissandur
Puh. +354 436 6860
snaefellsjokull@ust.is
www.english.ust.is
Snæfellsjökull Naturrum
Hellnar
356 Snæfellsbær
Puh. +354 436 6888

Lisätietoja

www.west.is
www.west.is
snaefellsnes.com
visiticeland.com
saeferdir.is

Ympäristö- ja elintarvikeviraston julkaisemaa esitettä Snæfellsjökullin kansallispuistosta (Snæfellsjökull National Park) saa virastosta (www.ust.is) ja puiston matkailuneuvonnasta.

Snæfellsjökull – Kuuluisa tulivuori, jäätikkö, huomattavia laavakenttiä, lintukallioita ja asutuksen jälkiä

Snæfellsjökullin kansallispuisto on Islannin ainoa rannikolle ulottuva kansallispuisto. Puiston sydämenä on yksi Islannin upeimmista ja tunnetuimmista vuorista, Snæfellsjökull. Se on aktiivinen tulivuori, jonka laella on jäätikkö. Rannikolle ovat tyypillisiä laavamuodostelmat. Pesintäaikana linnut elävöittävät rantakallioita. Monista paikoista löytyy tärkeitä historiallisia muistomerkkejä.

SSnæfellsjökullin kansallispuiston pinta-ala on 170 km². Puiston tarkoituksena on suojella alueen ainutlaatuista maisemaa, kasvistoa ja eläinmaailmaa sekä tärkeitä historiallisia muistomerkkejä. Samalla puiston tavoitteena on tarjota ihmisille mahdollisuus tutustua alueeseen. Tämän mahdollisuuden käyttää vuosittain hyväkseen noin 100 000 kävijää.

Palvelut: Kaikki palvelut, mukaan lukien neuvonta, majoitus, kaupat ja ravintolat, on sijoitettu puiston ulkopuolelle. Puiston sisäpuolella on useita pysäköintialueita, polkuja, opastuskylttejä ja käymälöitä Djúpalónssandurissa.

Luontokeskus: Puiston luontokeskus on Hellnarissa. Sieltä löytyy mielenkiintoista tietoa luonnosta ja alueen päivittäisestä elämästä. Luontokeskus pyrkii tarjoamaan kokemuksia kävijöiden kaikille aisteille. Siellä

voi tutustua erilaisiin asioihin koskettamalla, haistamalla, tutkimalla ja kokeilemalla.

Reitit: Puiston monipuolisessa luonnossa on useita eritasoisia vaellusreittejä. Useimmat reitit ovat helppoja ja kävijät voivat yhdistellä niistä vaihtelevia ja kiinnostavia vaelluksia. Huomaa, että alueella on hyvin vähän juomavettä, joten mukaan on syytä ottaa juotavaa.

Snæfellsjökullin huipulle nouseminen joko jalan tai hiihtäen on suosittua. Se on parasta tehdä keväällä tai aikaisin kesällä. Järjestettyjä moottorikelkka- tai lumitraktoriretkiä jäätikölle on tarjolla vuodenajan mukaan (www.snjofell.is).

Skandinavian vanhimmat tunnetut muistomerkit kalanjalostuksesta ovat Gufuskálarin lähellä olevat kivirakenteet, joiden oletetaan olleen tarkoitettu kalan kuivaamiseen. Írskrabrunnurista (”Írlandilai-

Snæfellsjökullin jäätikköä ihailmassa.

Snæfellsjökullin jäätikkö Djúpalónssandurilta nähtynä.

Skarðsvíkin hiekkaranta.

nen kaivo”), johtaa selvästi merkitty polku Gufuskálavörin satamapaikkaan, jossa on jälkiä kalastuksen jälkeen maalle vedetyistä veneistä.

Reitti Djúpalónssandurista Dritvíkiin on helppo ja suosittu. Djúpalónssandurissa on joitakin suuria kivilohkareita, joita kalastajat nostivat voimiaan näytelläkseen. Dritvík oli vilkas yhteisö kalastuskeskustelun aikana.

Alueen linnusto on monipuolinen koostuen ennen kaikkea merilinnuista. Púfubjarg ja Saxhólsbjarg ovat helpopääsyisiä lintukallioita, mutta muista silti kulkea varoen. Rannalla kävellessäsi voit nähdä hylkeitä. Öndverðarnesissa on miekkavalaita.

Opastus: Kesäaikana puiston oppaat järjestävät säännöllisiä opastettuja vaelluksia ja erikoisohjelmaa lapsille.

Nähtävyydet: Snæfellsjökullin jäätikkö koostuu komeasti puiston yläpuolelta. Sen kyljissä on selvästi nähtävillä jälkiä laavasta ja vulkaanisesta toiminnasta. Laavamuodostelmat ovat monimuotoisia ja kiehtovia. Alueella on myös runsaasti luolia. Kävijöitä varoitetaan menemästä luoliin ilman kokenutta opasta. Jäätikköä pidetään yhtenä maailman parhaimmista energianlähteistä. Se on ollut loputon innoituksen lähde runoilijoille ja maalareille ympäri maailmaa. Lisäksi alue on tärkeä vulkaanisen toiminnan tutkimusten kannalta.

Puistossa on kolme kiinnostavaa majakkaa: Malarrifissa (1917), Svörtuloftissa (1930) ja Öndverðarnesissa (1973).

Harrastukset: Kesän sesonkiaikana (heinä-elokuu) kävijöille on monenlaista ohjelmaa, kuten opastettuja vaelluksia, yövaellus kesäpäivän seisauksen aikaan ja lastentapahtumia. Ohjelmat ovat maksuttomia. Puistonhoitaja (puh. +354 436 6860) voi pyynnöstä järjestää ryhmille vaelluksia tai muuta ohjelmaa.

MAJOITUS

Snjófell, Arnarstapi. Majatalo, leirintäalue, suihku ja vessoja, puh. +354 435 6783, +354 854 5150 ja +354 852 9078, www.snjofell.is.
Hótel Búðir, Búðir. Uusi ja elegantti hotelli, puh. +354 435 6700, www.budir.is.
Hótel Hellissandur, Hellissandur. Kolmen tähden hotelli, avoinna sesonkiaikaa, puh. +354 430 8600, www.hoteleda.is.
Hótel Hellnar, Hellnar. GREEN GLOBE 21:n hyväksymä (vuodesta 2002) majatalo, Islannin matkailulautakunnan ympäristöpalkinto (2000 ja 2004), puh. +354 435 6829, www.hellnar.is.
H-Hús Láruvík, Ólafsvík, puh. +354 436 6924 ja +354 894 9284.
H-Hús Vesturvör, Arnarstapi. Vuokratupa, puh. +354 436 6924 ja +354 894 9284.
Hótel Ólafsvík, Ólafsvík. Kolmen tähden ympärivuotinen hotelli, puh. +354 436 1650, www.hotelolafsvik.is.
Leirintäalue, Hellissandi, vessoja, ei suihkuja. Leirintäalue, Ólafsvík, suihku ja vessoja. Hrúni, Hellissandur. Vuoden ympäri vuokrattava tupa, puh. +354 436 6644 ja +354 896 3644.

RUOKAILU

Kansallispuiston lähiympäristössä on useita kahviloita ja ravintoloita: Arnarbær, Arnarstapi, jossa tarjotaan sekä liha- että kalaruokia. Kesäsunntaisin on tarjolla monenlaisia leivonnaisia, puh. +354 435 6783.
Hótel Búðir, Búðir. Kahvila ja ravintola. Kahvilassa tarjoillaan kevyitä annoksia ja leivonnaisia. Ravintola on kuuluisa ainutlaatuisista kala-annoksistaan, omaperäisistä alkupaloista ja taivaallisista jälkiruoista, puh. +354 435 6700, www.budir.is.
Fjörhúsið, Hellnar. Pieni ja viihtyisä ravintola rannikolla. Tarjolla on herkullista kalakeittoa, pieniä ruoka-annoksia ja leivonnaisia, puh. +354 435 6844.
Pakkhúsið, Ólafsvík. Kahvila, puh. +354 436 1543, www.snb.is/pakkhus.
Hótel Ólafsvík, Ólafsvík. Kahvila ja ravintola, puh. +354 436 1650, www.hotelolafsvik.is.
Hótel Hellissandur, Hellissandur. Kahvila ja ravintola, puh. +354 430 8600, www.hoteleda.is.

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Katso lähiympäristön luonnon-suojelualueet ja nähtävyydet osoitteesta www.ust.is. Valasristeilyistä on tietoa osoitteesta www.saeferdir.is. Puistossa ja lähikaupungeissa on tarjolla useita ohjelmavaihtoehtoja kuten museota ja uimaloita. Matkailuneuvonnoista kannattaa kysyä lisätietoja. Voit myös käydä osoitteissa www.west.is, www.snb.is, www.stykkisholmur.is ja www.grundarfjordur.is.

Jóhann Óli Hilmarsson

Ruokkeja.

Hornstrandirin luonnonsuojelualue on Westfjordin niemen pohjoisimmassa osassa, noin 400 km Reykjavíkistä pohjoiseen.

Kulkuyhteydet

Luonnonsuojelualueelle on helpointa mennä veneellä Bolungarvíkistä, Ísafjörðurista, Norðurfjörðurista tai Hólmavíkistä, katso www.vesturferdir.is. Pääreitti Hólmavíkiin, Ísafjörðuriin ja Bolungarvíkiin kulkee tietä nro 61, joka haarautuu tieltä nro 1. Tie nro 643, joka haarautuu tieltä nro 61, menee Norðfjörðuriin. Ísafjörðuriin ja Hólmavíkiin on sesonkiaikaan säännöllisiä linja-autoreittejä Reykjavíkistä, katso www.bsi.is. Ísafjörðurista on säännöllisiä lentoja, katso www.flugfelag.is, puh. +354 570 3030.

Yhteystiedot

Hornstrandir natur reservat
Ísafjarðarbær
Stjórnýsluhúsið
P.O.Box 56
400 Ísafjörður
Puh. +354 450 8000
Faksi +354 450 8008
info@isafjordur.is
www.ust.is

Lisätietoja

www.vesturferdir.is
www.vestfiridir.is
www.westfjords.is

Ympäristö- ja elintarvikeviraston julkaisemaa esitettä Hornstrandirin luonnonsuojelualueesta (Hornstrandir Nature Reserve) saa virastosta (www.ust.is).

Vaelluskarttoja: Landmælingar-saarten (www.lmi.is) julkaisema vaelluskartta.

The arctic foxes of Hornstrandir, kirjoittanut Páll Hersteinsson ja Arctic fox: the monarch of Hornstrandir nature reserve, Páll Hersteinssonin artikkeli Icelandic geographic -lehdessä, 2002, 1. numero: s. 28–43.

Hornstrandir – Syrjäinen, karu maisema, hylättyjä asutuksia, valtavia lintukallioita ja kiinnostava luonto

Jóhann Óli Hilmarsson

Hælavíkurbjargin lintukallio.

Hornstrandirin luonnonsuojelualue on syrjäinen alue, jota luonnehtivat syvänsiniset vuonot, upeat vuoret, valtavat lintukalliot, miljoonat linnut ja, ennen kaikkea, yksinäisyys. Se on paratiisi luonnonystäville, vaeltajille, lintuharrastajille ja kaikille, jotka haluavat nauttia luonnonrauhasta. Vain noin 4 000 ihmistä käy alueella kesän aikana, mukaan lukien maanomistajat, jotka oleilevat kesämökeillään.

Hornstrandirissa luonto ja ihmiselo ovat aikojen kuluessa nivoutuneet tiiviisti yhteen. Alue on aiemmin ollut suhteellisen tiheästi asuttu. Yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset aiheuttivat kaikkien maatalojen hylkäämisen toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeisinä vuosina. Maa on yhä pääosin yksityisomistuk-

essa ja maanomistajat nauttivat perinteisistä oikeuksistaan. Alueella on muutama sata taloa, sekä kunnostettuja entisiä maatalojen päärakennuksia että uusia kesämökkejä.

Palvelut: Kävijöiden kannattaa varautua siihen, että luonnonsuojelualueella on hyvin

Hornbjargin lintukallio, korkein huippu on 534 m.

vähän palveluita. Alueen viehätys perustuu osin sen syrjäisyyteen. Siellä ei ole teitä, puhelimia tai matkapuhelinverkkoa. Sellaisissa oloissa on helppo kuvitella, miten vaikeisiin olosuhteisiin alueella eläneiden ihmisten piti sopeutua.

Hylättyjä maatiloja ja kyliä: Alueella oli aiemmin asutusta lähes joka vuonossa ja poukamassa. Muistoja asutuksesta löytyy edelleen monesta paikasta.

Hesteyri on kaunis vanha kylä, joka on säilyttänyt ominaispiirteensä. Sinne perustettiin vuonna 1894 valassatama, jonka ympärille kylä kehittyi. Myöhemmin laitos muutettiin sillinjalostukseen sopivaksi. Sillinjalos-

tus päättyi äkisti vuonna 1940 ja sen jälkeen asukkaat alkoivat etsiä työtä muualta. Jalostamon rauniot ovat vielä näkyvästi esillä.

Myös tutustuminen vanhoihin Sæbólin ja Látrarin kyliin on mielenkiintoista. Sikäläiset asukkaat harjoittivat perinteistä maataloutta, mutta kalastus oli tärkeämpää kuin muualla alueella. Nykyään näissä paikoissa on melkoinen keskittymä kesämökkejä.

Hylätyt vuonot ja poukamat Fljótavík, Hlöðuvík, Hornvík, Bolungarvík, Furufjörður, Hrafnfjörður ja Veðileysufjörður ovat myös suosittuja käyntipaikkoja.

Reitit: Luonnonsuojelualue on vaeltajien paratiisi. Tässä syrjäisessä paikassa he joutuvat käyttämään kaikki taitonsa ja vaistonsa hyödykseen. Patikointi on ainoa tapa kokea alue maalta käsin. Kylien välillä on vaellusreittejä, mutta ne eivät aina näy maastossa. Joskus, erityisesti rinteillä, polut jäävät kivien ja soravyörymien alle. Useita reittejä on merkitty kivipyykeillä ja tolilla. Vierailijan on syytä muistaa, että vaellusretki Hornstrandirissa voi olla vaikea ja raskas ja siksi onkin suositeltavaa liikkua ryhmissä. Hyvät kartat alueesta ovat välttämättömiä. On myös hyvä muistaa, että sää saattaa muuttua alueella hyvin nopeasti. Talvilämpötilat ja sumut ovat heinäkuussakin melko tavallisia.

Luonto: Alueella ei ole laidunnettu lainkaan vuosikymmeniin. Esimerkkejä alueen kasveista ovat merinätkelmä ja merihaikka, joita näkee hiekkarannoilla. Runsaiden lumisateiden vuoksi sulavaa lunta on alueella läpi kesän. Kasvillisuus on siksi erittäin herkkää ja sitä on kohdeltava varovasti.

Alueen valtaeläin on naali ja hylkeet ovat tavallinen näky rannoilla. Lintuharrastajien kannalta mielenkiintoisimpia paikkoja ovat lintukalliot, Hornbjarg, Hælavíkurbjarg ja Riturinn, joilla on valtavia merilintuparvia.

Opastus: Alueella järjestetään monenlaisia opastettuja vaellusretkiä, jotka kestävät yleensä 4–8 päivää, katso www.fi.is, www.utivist.is ja www.vesturferdir.is. Tarjolla on myös päiväretkiä ja veneretkiä alueelle. Lisäksi voit osallistua yhdeksän päivän kajakkiretkelle Jökulfirðirin asumattomilla vuonoilla (lisätietoja: www.ute.is). Lisätietoja opastetuista retkistä saat Vesturferðirin matkailuneuvonnasta.

MAJOITUS

Luonnonsuojelualueella: Hesteyri. Makuupussimajoitus, puh. +354 456 7183.

Hornbjargsviti (Hornbjargin majakka). Makuupussimajoitus, leirintäalue, puh. +354 566 6752, +354 892 5219 ja +354 852 5219, www.islandia.is/ovissuferdir.

Bolungarvík. Makuupussimajoitus, leirintäalue, puh. +354 456 7192 ja +354 852 8267.

Yksinkertaisia telttapajakoja: Hesteyri, Sæból, Látrar, Fljótavík, Hlöðuvík, Hornvík, Bolungarvík ja Furufjörður.

Ympäristössä:

Grunnavík. Makuupussimajoitus, leirintäalue, puh. +354 456 4664 ja +354 848 0511, www.grunnavik.is.

Dalbær Snæfjallaströndissä. Makuupussi-/lakanamajoitus, leirintäalue, tieyhitys, puh. +354 897 6872 ja +354 456 2660. Reykjafjörður. Makuupussimajoitus, leirintäalue, uimaallas, puh. +354 456 7215 ja +354 853 1615.

Lisätietoja alueen majoituksesta saa Ísafjörðurin (www.vesturferdir.is) ja Hólmavíkin (www.holmavik.is/info) matkailuneuvonnasta.

RUOKAILU

Luonnonsuojelualueella ei ole ravintoloita tai kiinteitä kauppajia, joten on hyvin tärkeää, että kävijä tuo kaiken tarvitsemansa mukanaan. Kesäkuukausina Hesteyrissä on kahvila. Ísafjörðurissa, Hólmavíkissa ja muissa ympäröivissä kaupungeissa on joitakin viihtyisiä ravintoloita. Lisätietoja saa Ísafjörðurin (www.vesturferdir.is) ja Hólmavíkin (www.holmavik.is/info) matkailuneuvonnasta.

Naali, Hornstrandirin hallitsija.

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Westfjordilla on paljon tarjottavaa. Esimerkiksi Ísafjörðurissa järjestetään heinäkuussa ulkoilmafestivaali Outdoor Creatures (www.utilifveran.is). Tietoja kannattaa kysyä matkailuneuvonnoista. Voit käydä myös osoitteissa www.vesturferdir.is ja www.holmavik.is/info.

Rantakävelyllä Aðalvíkissa.

Fjallabakin luonnonsuojelualue sijaitsee Islannin eteläisellä ylängöllä, noin 180 km Reykjavíkistä itään.

Kulkuyhteydet

Pääväylä luonnonsuojelualueelle on tie F208 Sprengisandurin kautta kulkevalta vuoristotieltä (F26). Alueelle pääsee myös Landvegurista (F225) ja kehätieltä (nro 1) Víkin itäpuolelta vuoristotieltä F208. Tarkista vuoristoteiden kunto osoitteesta www.vegagerdin.is ja säätiötiedot osoitteesta www.vedur.is. Landmannalaugariin on säännöllistä linja-autoliikennettä Reykjavíkistä, Skaftafellin kansallispuistosta ja Mývatn-järveltä (www.bsi.is).

Yhteystiedot

Fjallabak natur reservat
Umhverfisstofnun
Suðurlandsbraut 24
108 Reykjavík
Puh. +354 591 2000
ust@ust.is
www.ust.is

Lisätietoja

www.southiceland.com
www.sudurland.net/info
www.fi.is
www.landmannalaugar.info
www.visiticeland.com

Ympäristö- ja elintarvikeviraston julkaisemaa esitettä Fjallabakin luonnonsuojelualueesta (Fjallabak Nature Reserve) saa virastosta (www.ust.is).

Vaelluskarttoja: Þórmörk-Landmannalaugar, Landmǫlingar-saarten (www.lmi.is) julkaisema vaelluskartta ja Fjallabak, Hekla, Laki: Mál og menningin julkaisema (www.malogmenning.is) erikoiskartta.

Fjallabak, Hekla, Landmannalaugar & Eldgjá: Landmannalaugar-Þórmörk: guide for hikers and mountaineers/Wander- und Bergführer, tekijät: Ari Trausti Guðmundsson ja Helmut Hinrichsen.

Jóhann Óli Hilmarsson

Värikästä luontoa.

Fjallabak – Monivärisiä vuoria ja laaksoja, erämaata, vulkaanisia muodostelmia ja geotermistä toimintaa

Fjallabakin luonnonsuojelualue sijaitsee noin 500 metriä merenpinnan yläpuolella. Sitä luonnehtivat lukuisat villit ja karut vuoret, syvät laaksot, tulivuoret ja geoterminen toiminta, kuten kaasulähteet ja kuumat lähteet. Muita huomattavia muodostelmia ovat laavavirrat, valtavat hietikot, joet ja järvet. Alue on Islannin suurin ryoliittialue ja yksi suurimmista geotermisistä alueista.

Fjallabakin luonnonsuojelualue perustettiin säilyttämään arvokkaita geologisia muodostelmia, villiä luontoa ja kasvillisuutta. Lisäksi se on tarkoitettu tarjoamaan virkistystä niille, jotka etsivät rauhaa ja kesyttömän luonnon tarjoamia haasteita.

Palvelut: Pysäköinti- ja leirintäalueita, autiotupia, grillauspisteitä, käymälöitä (myös liikuntaesteisille), neuvonta, merkittyjä reit-

tejä, tietokylttejä, hevosten vuokrausta, kalastuslupia.

Reitit: Fjallabakin luonnonsuojelualue sopii hyvin vaellukseen. Sekä lyhyille että pitkille vaelluksille on paljon mahdollisuuksia. Suosituimmat reitit johtavat Bláhnúkurin huipulle 940 metrin korkeuteen (1–2 tuntia) ja Brennisteinsaldan kaasulähteille 855 metrin korkeuteen (1–2 tuntia). Molemmat

ovat alueelle tyypillisiä muodostelmia. Muita kiinnostavia vaelluskohteita ovat Hállda (1089 m, 4–6 tuntia), Suðurnámur (951 m, 1 tunti) ja Brandsgil (1–2 tuntia). Myös Frostastaðavatn-järven kiertävä reitti (2–3 tuntia) on mielenkiintoinen. Hyvä kartta ja poluilla pysyttely on tärkeää, koska alueella on helppo eksyä. Hyvät jalkineet ovat tärkeit, samoin lämpimät vaatteet vuorten huipulla myös kesällä, sillä sää voi muuttua nopeasti lämpimästä auringonpaisteesta hyytävään lumisateeseen. Ilmoita aina, minne olet menossa, ja ota ongelmatilanteessa yhteys Landmannalaugarin puistonvartiijoihin.

Opastus: Islannin matkailuyhdistys (www.fi.is) ja Útivistin matkailuyhdistys (www.utivist.is) tarjoavat erilaisia opastettuja vaelluksia Fjallabakin alueella. Yksi suosituimmista reiteistä on ”Laugavegurinn”, kuumien lähteiden reitti. Se on Landmannalaugarista alkava viisipäiväinen vaellus, joka kulkee yhden Islannin värikkäimmän ryoliittialueen kautta maagiseen, kolme jäätikön välissä sijaitsevaan Þórsmörkiin.

Kylpeminen: Landmannalaugarin kuumat lähteet sopivat kylpemiseen.

Kalastus: Luonnonsuojelualan järvet ovat

tunnettuja taimenistaan ja suosittuja onkimiskohteita. Kalastuslupia voi ostaa Skarðn maatilalta Holtan ja Landsveitin kunnassa, kaupasta Landmannalaugarissa tai Landmannalaugarin ja Landmannahellirin vartiijoilta.

Ratsastus: Islanninhevosia vuokraava Hraunhestarin hevosvuokraamo toimii Landmannalaugarissa sesonkiaikana heinäkuun 1. päivästä alkaen. Joihinkin Landmannalaugarin alueen vaikuttavimmasta osista on tarjolla eripituisia opastettuja retkiä, puh. +354 854 775 ja +354 487 5340.

Juokseminen: Landmannalaugarin ja Þórsmörkin välillä järjestetään joka heinäkuu vuorimaraton (Ultra Marathon). Sen kokonaismatka on noin 55 km. Maasto on enimmäkseen hiekkaa, soraa, ruohikkoa, lunta, jättä ja kahlattavia puroja ja jokia. Maratonille osallistuu joka vuosi yli sata juoksijaa, katso www.marathon.is.

Harrastukset: Alue tunnetaan esteettisestä ja värikkästä maisemastaan ja on sellaisena ihanteellinen harrastus- tai ammattivalokuvaamiseen. Alue kiinnostaa lintuharrastajia, sillä järvillä on mahdollista nähdä esimerkiksi amerikanjääkuikka, joka pesii Frostas-

Jääluala Hraftinnuskerissa.

Vaeltamassa Landmannalaugarissa.

taðavatnissa ja Kirkjufellsvatnissa. Kuumien lähteiden ympäristöt kiinnostavat kasvien harrastajia monipuolisen lajistonsa ansiosta. Alueella on tavattu yli 150 kasvilajia.

MAJOITUS

Majoitus Fjallabakin luonnonsuojelualueella: Landmannalaugar, autiotupa ja leirintäalue, käymälä ja suihku, puh. +354 568 2533, www.fi.is. Hraftinnusker, autiotupa, puh. +354 568 2533, www.fi.is. Landmannahellir, autiotupia ja leirintäalue, käymälä ja suihku, puh. +354 853 8407 ja +354 893 8407, www.landmannahellir.is. Majoitus Fjallabakin luonnonsuojelualan ulkopuolella: Hrauneyjarin ylänkökeskus, Hotel Highland, puh. +354 487 7782, www.hrauneyjar.is. Hólaskógur, autiotupa. Myös leirintäalue, jolla käymälä, puh. +354 820 8784. Áfangagil, autiotupa, puh. +354 845 9500, www.afangagil.info. Hólaskjól, autiotupia. Myös leirintäalue, jolla käymälä, puh. +354 854 9977 ja +354 894 9977. Etelä-Islannin matkailuneuvonta (www.sudurland.net/info) tarjoaa lisätietoja alueen majoitusmahdollisuuksista.

RUOKAILU

Luonnonsuojelualueella ei ole ravintoloita tai kiinteitä kauppia. Kesäkuukausina Landmannalaugarissa pidetään pientä kauppaa kahdessa entisessä koulubussissa, jotka ajetaan sinne kesäksi. Kaupassa on ensisijaisesti perusruokatarvikeita, mutta sieltä löytyy myös joitain retkeilyvarusteita. Lisätietoja: www.landmannalaugar.info. Lähin ravintola ja kiosk luonnonsuojelualan ulkopuolella ovat Hrauneyjarin ylänkökeskuksessa, Hotel Highlandissa, joka sijaitsee Sprengisandurin tien F26 ja Landmannalaugarin tien F208 risteyksessä. Lisätietoja: www.hrauneyjar.is, puh. +354 487 7782.

Amerikanjääkuikka koimeimmillaan.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Luonnonsuojelualue on ylänköä ja virkistymismahdollisuudet ovat sen mukaisia. Näkemisen arvoisia paikkoja ovat: Þórsmörk, joka on kaunis karuista vuorista, jäätiköistä, jäätikköjoista ja pienistä koivikoista koostuva alue; Eldgjá, joka on 40 km pitkä, 600 m leveä ja erittäin syvä halkeama, luonnonilmiö, joka syntyi tulivuoren purkauksessa vuoden 900 tienoilla; Hekla, vuosisatoja aktiivisena ollut tulivuori, yksi maailman kuuluisimmista vuorista. Kaikkiin näihin paikkoihin on säännöllistä liikennettä. Kysy matkailuneuvonnoista tietoja muista virkistysmahdollisuuksista luonnonsuojelualan ympäristössä.

Ljótípollur on kaunis kraatteri.

Folgefonnan kansallispuisto sijaitsee Hordalandin läänissä Norjan lounaisrannikolla. Kansallispuiston yhteydessä on neljä maisemansuojelualuetta.

Kulkuyhteydet

Folgefonn-niemelle pääsee omalla autolla, linja-autolla ja veneellä. Idästä päin Oslost ajetaan E134-tietä Haukelifjellin yli. Etelästä Kristiansandista seurataan valtakunnallista tietä 9 Setesdalenin läpi Haukeliin ja sitten E134-tietä länteen. Etelästä Stavangerista/Haugesundista seurataan valtakunnallista tietä 134 kohti Skånevikin tai Oddaa. Länneistä Bergenistä seurataan valtakunnallista tietä 7 kohti Hardangeria. Pohjoisesta Vossista seurataan valtakunnallista tietä 13 ja koillisesta valtakunnallista tietä 7 Hardangerviddan yli. Folgefonn-niemellä voi siirtyä idästä länteen Eitremista Gjerdeen vievää Folgefonn-tunnelia pitkin.

Yhteystiedot

Reisemål Hardangerfjord
Puh. +47 56 55 38 70
www.hardangerfjord.com

Reisemål Folgefonn
Puh. +47 53 48 00 40
www.folgefonna.net

Folgefonna-kansallispuiston
keskus (touko-syyskuu)
Puh. +47 53 48 42 80
www.folgefonna.info

Jondalin matkailuneuvonta
Puh. +47 53 66 85 31/
53 66 95 00, www.jondal.no

Ullensvangin matkailuneuvonta
Puh. +47 53 66 18 22 (kesäisin
Utnessa), +47 53 66 31 12
www.visitullensvang.no

Oddan matkailuneuvonta
Puh. +47 53 65 40 00
www.visitodda.com

Etnen matkailuneuvonta
Puh. +47 53 75 80 00
www.etne.kommune.no

Folgefonnan kansallispuisto – vuonolta jäätikölle

Folgefonnan kansallispuistossa on Norjan kolmanneksi suurin ja lähinnä rannikkoa sijaitseva jäätikkö. Luonto vuonoinen, vuorineen, vihreine jokineen, vesistöineen ja jäävirtaputouksineen on dramaattisen kaunis. Folgefonn-niemi on yksi Norjan tärkeimmistä matkakohteista, johon liitetään usein kauniit kansanpuvut, kansanmusiikki ja kukkivat hedelmäpuut. Alueen luonto on vaihtelevaa ja siellä on monipuoliset mahdollisuudet luonto- ja kulttuurielämyksiin.

Hordalandin läänissä Norjan lounaisrannikolla sijaitseva Folgefonnan kansallispuisto on noin 550 neliökilometrin laajuinen. Lähes puolet puistosta on jäätikköä erityisen kauniine ja dramaattisine putouksineen. Joka puolella on jännittävää ja vaihtelevaa luontoa: vuoria, jokia, järviä ja vuonoja sekä reheviä rinteitä. Alueella on kasvatettu hedelmiä 1200-luvulta alkaen. Kukinta-aika Hardangerissa on käsite monelle matkailijalle. Alkukesästä voit katsoa alas valkoiselta jäätiköltä kohti laakson vihreitä rinteitä, missä hedelmäpuut ovat täydessä kukassa – kaunis näkymä ja voimakas kontrasti. Rehvakas kyläkulttuuri, johon kuuluvat ompelutaito, kansantanssi ja paikallinen viulumusiikki, on yhä voimissaan. 1600-luvulta oleva Baroniet Rosendal -kartano on myös osa tätä kulttuurimaisemaa.

Eläimistö ja kasvisto: Kansallispuiston eläin- ja kasvimaailma on monipuolinen, vaikka suurin osa alueen luonnosta onkin karua ja vaativaa. Monissa solissa kasvaa muun muassa tunturirikkoo ja punakatkeroo. Alueella liikkuu sekä ilveksiä että ahmoja. Lisäksi Folgefonn-niemellä on Norjan suurin saksanhirvikanta. Linnuista mainittakoon kiiruna ja maakotka.

Kjartan Nielsen Fris

Näkymä Bondhus-jäätiköltä.

Reitit: Kaikkialla kansallispuistossa on erilaisia teitä ja karjapolkuja, joita on käytetty ammoisista ajoista. Voit yöpyä teltassa tai puiston neljässä autiotuvassa. Fonnabu, Breidablikk, Holmaskjer ja Sauabrehytta ovat käytettävissä ympäri vuoden. Useita satoja vuosia vanhat reitit Ridestien Oddasta Holmaskjeriin idässä ja Keiserstien Bondhusdalenista Breidablikkiin lännessä ovat hyvin merkittyjä. Jäätikön ylittämiseen tarvitset jäätikköoppaan. Patikkaretki Oddasta ylös Holmaskjeriin ja Bondhusdalenista ylös Breidablikkiin kestää noin 5-6 tuntia yhteen suuntaan.

Kjartan Nielsen Fris

Krossdalenin ja Reiseterin välillä on tuntu-
viri merkitty reitti, joka kiertää jäätikön.
Vaellus kestää noin 7–8 tuntia.

Harrastukset: Keväiset retket jäätiköllä hiihtäen tai kävelen sekä jääkiipeily jäätikköop-
paan kanssa ovat hyvin suosittuja. Alueella
on useita yrityksiä, jotka tarjoavat näitä pal-
veluja. Muita harrastuksia ovat muun mu-
assa opastetut vaellukset, ratsastus, kiipeily,
suunnistus ja erilaiset lumiharrastukset tal-
vella. Myös kanoottien vuokraus on mahdol-
lista. Kysy lisää tietoja matkailuneuvonnasta.
Jos kuulut niihin, jotka eivät kyllästy suksiin
ja lumeen, Folgefonn Sommarskisenter (ke-
sähiihtokeskus) on hyvä matkakohde, puh.
+47 53 66 80 28, www.folgefonn.no.

Alueella on myös monia kulttuuriharras-
tumahdollisuuksia. Voit muun muassa vie-
railla hedelmätalalla ja osallistua siiderin val-
mistukseen. Samalla voit nauttia taide-elä-
myksistä luonnossa. Osa tiloista tarjoaa myös
yöpymistä ja tarjoilua tilan toimintoihin ja
paikallishistoriaan pohjautuvien elämysten
lisäksi. Kysy lisää tietoja matkailuneuvonnas-
ta. Sieltä saat tietoja myös erilaisista tilakau-
poista sekä taide- ja käsityöverstaista ja -gal-
lerioista.

Luontokeskus: Folgefonna Nasjonalparksen-
ter, puiston neuvontakeskus, sijaitsee keskellä
Rosendalia. Sieltä saat tietoa puiston luonnos-
ta, geologiasta ja kulttuuriympäristöstä. Näyt-
telyt ovat laivanrakennusmuseota lukuun ot-
tamatta ilmaisia. Keskus toimii myös matkai-
luneuvontana sekä Internet-kahvilana, puh.
+47 53 48 42 80, www.folgefonna.info.

Alueen muita nähtävyyksiä: Kivipuisto
Stenparken sijaitsee keskellä Rosendalia. Eri
kivilajeja on tuotu Folgefonna kansallispuis-
tosta. Kivet on hiottu niin, että eri rakenteet
ja kivien kauniit värit näkyvät selvästi. Tarjol-
la on jännittävä vaellus taiteen ja geologian
maailmassa sekä aikuisille että lapsille.

Baroniet Rosendal -kartano sijaitsee välit-
tömästi kansallispuiston ulkopuolella. Se on
peräisin 1600-luvulta ja on Norjan historian
ainoa paronikartano. Yhdessä kauniin ruusu-
puutarhan kanssa se muodostaa ainutlaatui-
sen kulttuurimuistomerkin ja on yksi Norjan
suurimmista matkailunähtävyyksistä. Kvinn-
heradin kirkko on kartanolle kuuluva kivi-
kirkko, joka on rakennettu vuonna 1250.

Hardanger Folkemuseum museossa Ut-
nessa Folgefonn-niemen pohjoispäässä on

näyttelyitä muun muassa koko Hardangerin
seudun lähihistoriasta ja kulttuurista, puh.
+47 53 67 00 40, www.hardanger.museum.no.

Norjan vesivoima- ja teollisuusmuseos-
sa Tyssedalissa on kiinnostavia näyttelyi-
tä, joissa voi oppia Norjan voimala-alan al-
kuvaiheista. Itse voimala on suojeltu, puh.
+47 53 65 00 50, www.nvim.no.

Ullensvangin kirkko ja Ænesin kirkko ovat
kaksi näkemisen arvoista kirkkkoa 1200-
luvulta.

Agatunet on Norjan suurin aidattu ta-
lonpoikaiskylä, kulttuurihistoriallinen aar-
re, jossa on muun muassa 750 vuotta vanha
laamannin talo, ainut lajissaan Norjassa. Ky-
seessä on niin sanottu ”klungtun”, kylä jossa
oli 1200-luvun lopussa jopa 80–90 rakennus-
ta, puh. +47 53 66 22 14, www.agatunet.no.

Ænesin lohivuistosta voi vuokrata tar-
vikkeita sekä kalastukseen että kalan käsit-
telyyn. Paikalla voi myös kalastaa. Puistossa
on lisäksi akvaarioita ja näyttelyitä, puh.
+47 53 48 45 71, www.lakseparken.no.

Lätefossen Oddasta etelään ja Langfoss
Åkrafjordenin eteläpuolella ovat kaksi alu-
een monista kauniista koskista.

Nähtävyydet: Jokaisessa kunnassa on erityi-
siä nähtävyyksiä, joiden valintakriteereinä ovat
olleet luonnonarvot, kulttuuri, virkistys ja va-
paa-aika sekä elinkeino- ja kehitysmahdolli-
suudet. Kysy lisätietoja matkailuneuvonnoista.

Kalastusmahdollisuudet: Sekä tuntureilla
että alankomailla on useita kalavesiä ja tai-
menjokia. Ympäri koko Folgefonn-niemeä on
lisäksi paljon kalavesiä ja jokia, joihin nousee

Knut Strand/Bergens Tidende

Buer Oddassa.

Blørn Moe

Tunturirikko Bondhusvatnetissa.

lohi ja meritaimen. Kalastuskortin voi ostaa
paikan päältä, esimerkiksi elintarvikekaupas-
ta. Vuonossa kalastaminen on ilmaista. Met-
sästäjiä varten järjestetään saksanhirvijahteja.

MAJOITUS

Ympäri Folgefonn-niemeä on luke-
mattomia paikkoja, joissa matkailija
voi yöpyä. Sekä hinta että palve-
lut vaihtelevat ja vaihtoehtoja löytyy jokaisen
tarpeisiin. Valittavana on kaikkea vanhoista
kunnianarvoisista hoteleista ja perinteikkäistä
täysihoteloista leirintäalueisiin ja mökkimajoit-
ukseen. Baroniet Avlsgård och Fruehus on yöpy-
mispaikka, jossa kannattaa panna merkille aina
1850-luvulle ulottuvat perinteet ja rakennukset.
Kysy lisätietoja yöpymisestä Folgefonn-niemellä
paikallisista matkailuneuvonnoista tai etsi Inter-
netistä osoitteista www.hardangerfjord.com ja
www.folgefonna.net.

RUOKAILU

Monet yöpymispaikat tarjoilevat
myös ruokaa. Monille on tärkeää
käyttää paikallisia raaka-aineita
ja perinteitä. Tilakauppojen ja ravintoloiden
myyntivaltoja ovat eräänlaiset rieskat, ”kro-
takaker”. Muita erikoisuuksia ovat hakkesteik
(pannupihvi) tai brudesteik, joka valmistetaan
ohraryyneistä ja jauhetusta punaisesta lihasta,
sekä åkrafjordpølse, makkara, jonka pääainek-
siin kuuluu vuohenliha. Hyvään ateriaan kuuluu
myös hyvä juoma – siideri. Yksityisten tarjoilu-
paikkojen lisäksi ympäri Folgefonn-niemeä on
sekä kahviloita ja krouveja että hienoja ravin-
toloita. Kysy lisätietoja matkailuneuvonnasta
tai käy osoitteissa www.hardangerfjord.com ja
www.folgefonna.net.

Geiranger-Herdalen on maisemasuojelualue ja osa maailmanperintökohteisiin kuuluvaa Länsi-Norjan vuonomaisemaa. Alue sijaitsee Møre og Romsdalin läänissä.

Kulkuyhteydet

Østlandetistä tullessa seurataan valtakunnallista tietä 15 ylös Ottadalenia. Tunturissa käännytään Geirangeriin valtakunnallista tietä 63. Valtakunnallinen tie 63 alas tunturia Geirangerista on suljettu talvella. Silloin on ajettava Strynin kautta. On myös mahdollista lentää Vigran lentokentälle Ålesundiin ja sitten matkustaa edelleen joko express-sightseeinglaivalla Nordic Queen, Hurtigrutten-laivalla tai autolla/linja-autolla ja lautalla Lingestä Eidsdaliin. Kesällä kulkee myös lautta Hellesyltistä Geirangeriin ja Geirangerista Valldaliin.

Yhteystiedot

Destinasjon Geirangerfjord
Trollstigen
www.visitgeirangerfjorden.com
Geirangerin matkailuneuvonta
Puh. +47 70 26 30 99
www.geiranger.no
Hellesyltin matkailuneuvonta
Puh. +47 70 26 38 80
www.hellesylt.no
Strandan matkailuneuvonta
Puh. +47 70 26 14 50
Norddal reiselivslag,
Puh. +47 70 25 77 67
www.visitnorddal.com

Flydalsjuvet.

Geiranger-Herdalen – ainutlaatuista vuonomaisemaa

Kapeat ja syvät vuonot, vuorenrinteet, jotka kohoavat 800–900 metriä suoraan ylös merestä, mahtavat tunturit, jotka yltävät 1 600 metriin merenpinnan yläpuolelle, jyrkät huiput ja kauniit kosket ovat joitakin syitä siihen, että Geiranger-Herdalen on osa UNESCO:n Länsi-Norjan vuonomaisema -maailmanperintökohdetta. Vuonon rannalla ja tuntureilla sijaitsevat vanhat maatilat ja karjamajat kertovat vuonokyläen vuosikymmenten takaisesta elämästä.

Vuonomaisema Geirangerin ympärillä on yksi Norjan tunnetuimmista ja suosituimmista matkailunähtävyyksistä. Maailmanperintökohteeseen kuuluu vajaat 500 km² länsinorjalaista vuonomaisemaa. Vuonot rajoittuvat jyrkkiin

vuorenrinteisiin, jotka tasoittuvat 800–900 metrin korkeudessa tunturimassoiksi, joiden huiput ovat 1 500–1 600 metriä merenpinnan yläpuolella. Pitkin vuonoa on koskia, jotka syöksyvät alas noin 1 000 metrin korkeudesta.

”Seitsemän siskoa”, ”Morsiushuntu” ja ”Kosija” ovat joitakin tunnetuimmista. Vuono- ja tunturimaisema vaihtelee lyhyellä matkalla runsaasti sekä maisemallisesti että biologisesti ja sen kasvi- ja eläinmaailma on rikas.

Kulttuuri: Luonnon ja kulttuurin vuorovaikeus antaa alueelle omakeimaisen luonteen ja paljon mahdollisuuksia erilaisiin elämyksiin. Suuri osuus tässä on vuonotilojen ja karjamajojen kulttuurimaisemalla. Pitkin vuonoa on useita maatiloja, joista useimmat ovat hylättyjä. Jotkut sijaitsevat rannalla kun taas toiset ovat ylhäällä rinteillä, missä ne tarrautuvat kalliotasanteisiin. Monin paikoin taloja ja maatalousmaata pidetään yllä muistona vanhasta asutuksesta ja elinkeinosta. Joillakin näistä vuono- ja vuorituloista samoin kuin kesällä edelleen käytettävillä karjamajoilla voi vierailla. Kysy vinkkejä matkailuneuvonnasta.

Autolla, linja-autolla tai veneellä: Jos ajat autolla alas tunturilta, saat kauniilla ilmalla fantastisen näköalan yli vuonon ja ympäröivän maiseman. Et saa kuitenkaan kärsiä korkean paikan kammosta, sillä maantiet mutkittelevat alas mitä uskomattomimmista paikoista. Kesällä vuono on tärkeä purjehdusväylä. Risteilyalukset, Hurtigruten-laivat ja lautat sekä pienemmät alukset liikkuvat silloin vuonolla.

Taajamat: Ympäri maailmanperintökohdetta on useita taajamia, jotka sopivat mainiosti retkien ja harrastusten tukikohdiksi. Eteläpuolella on Geiranger ja Hellesylt ja pohjoispuolella Tafjord, Norddal ja Eidsdal. Paikkakunnilla on omat erikoisuutensa mutta yhteistä kaikille on, että tapaavat vieraanvaraisia ja avuliaita ihmisiä ja löydät juuri sinulle sopivia yöpymispaikkoja, retkiä ja harrastuksia.

Reitit: Kaikista edellä mainituista taajamista lähtee reittejä, joita voit seurata. Monet niistä ovat merkittyjä ja niiden vaikeusaste vaihtelee lyhyistä ja helppokulkuisista vaikeampiin reitteihin, joille suositellaan paikallista opasta. Voit kysellä sopivia reittejä matkailuneuvonnasta.

Herdalssætra.

Kalastusmahdollisuudet: Alue on kuuluisa lohenkalastuksesta, mutta myös muunlaiset kalastusretket joilla, järvillä ja vuonolla ovat suosittuja.

Harrastukset alueella: Alueen harrastustarjonta on monipuolista. Useimmat toiminnot perustuvat luontoelämyksiin ja paikalliseen kulttuuriin tutustumiseen.

Vaelluksiin on useita mahdollisuuksia sekä oppaan kanssa että ilman. Voit vaeltaa vuonoa seuraten ja ehkä vierailla maatiloilla tai voit vaeltaa vuorien huipuilla. Rotkovaelluksella kuljetaan ahtaiden solien kautta usein aivan kuohuvien jokien yläpuolella. Voit myös kokeilla koskenlaskua, jäätikkövaellusta, kiipeilyä ja kajakkiretkiä. Tai mitä sanoisit ratsastuksesta tai uinnista uimalassa? Niille, joita korkean paikan kammo ei vaivaa, löytyy rata, jolla tasapaino, kiipeilyvaljaat ja hyvät hermot ovat välttämättömiä. Myös vuonossa liikkumiseen on useita vaihtoehtoja, esimerkiksi kajakkimelontaa ja risteilyä. Voit vuokrata alueella myös veneen tai polkupyörän.

Kysy matkailuneuvonnoista lisätietoja sekä tuotteista että palveluja tarjoavista yrityksistä.

Nähtävyyksiä, museota ja näköalapaikkoja: Tafjordin voimalamuseo sijaitsee vanhimmassa seudun seitsemästä voimalasta. Tafjord 1 otettiin käyttöön 1923 ja muutettiin museoksi 1989. Museo on auki 20.6–10.8 klo 12–17, puh. +47 70 17 56 00, www.tafjord.net/museum.

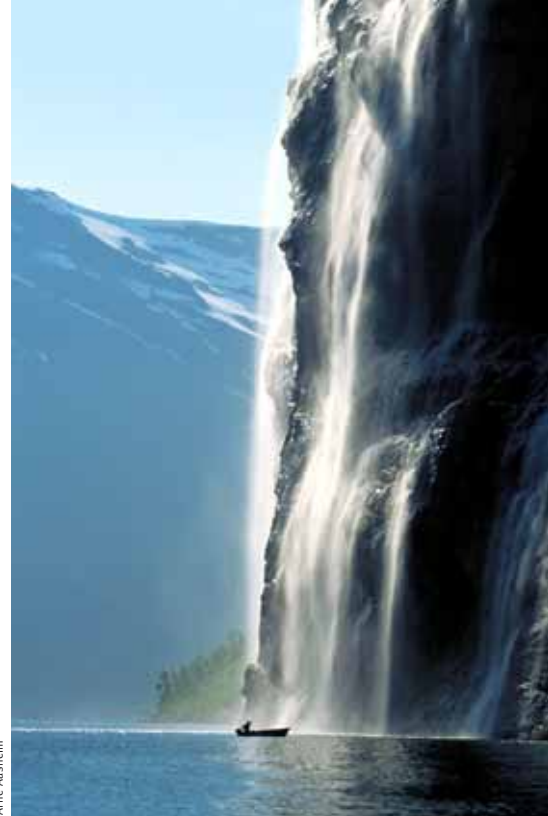
Geiranger Fjordsenter on vuorovaikutteinen keskus, jossa voit kokea ja oppia, kuinka vuonon kansa eli 100 vuotta sitten. Näet asukkaiden arkipäivää, heidän kohtaamistaan haasteita ja miten ankara ja karu luon-

MAJOITUS

Geiranger-vuonon ympäristö tarjoaa monipuolisia yöpymismahdollisuuksia. Union Hotel Geirangerissa on

hotelli, jolla on 100-vuotiset perinteet. Toinen mainitsemisen arvoinen hotelli on Villa Utsikten, joka sijaitsee kauniisti vuoren rinteellä Geirangerin yläpuolella. Paikalta on upea näköala vuonon ja tuntureiden yli. Seikkailunhaluisen kannattaa yöpyä tilalla tai vuokrata karjamaja ja yöpyä tunturilla. Alueella on myös runsaasti leirintäalueita ja mökkimajoitusta. Kysy lisätietoja matkailuneuvonnasta tai käy osoitteessa www.visitgeirangerfjorden.com.

Arne Aashheim

Brudeslørret.

to antoi ja otti elämän, puh. +47 70 26 18 00, www.fjordsenter.info.

Sylten kirkko vuodelta 1863, Norddalin kirkko vuodelta 1782 ja Geirangerin kirkko vuodelta 1842 ovat näkemisen arvoisia. Ne ovat auki 15.6–15.8.

Dalsnibba (1 500 mpy) ja Ørnesvingen, joka on kansallisen matkailutien varrella ovat Flydalsjuvetin lisäksi tunnettuja näköalapaikkoja.

RUOKAILU

Paikalliset ruokaperinteet vaihtelevat yhtä paljon kuin maisema. Ruokaa tarjotaan sekä perinteisesti että uudella tavalla valmistettuna. Petrinees Gjestgiveri pienessä Norddalin kylässä tarjoaa muun muassa paikallista vuonanihaa ja kotitekoista omenamehua. Ylhäällä tunturissa on Herdals-sætra, jossa on mahdollista kokea perinteinen karjamajakulttuuri ruokalajeineen. Näiden erikoisuuksien lisäksi alueella on myös joukko muita anniskelupaikkoja kahviloista ja pizzerioista useisiin hienoihin ravintoloihin. Kysy lisätietoja paikallisesta matkailuneuvonnasta tai käy osoitteessa www.visitgeirangerfjorden.com.

Maailmanperintökohde Vegaøyan

(sisältää suojelualueet Lånan/Skjærvær, Lånan, Flovær og Skjærvær, Hysvær/Søla, Muddværet, Eidemslie, Holandsosen ja Kjellerhaugvatnet)

Vegaøyan sijaitsee Vegan kunnassa Helgelandin rannikolla, Nordlandin läänin eteläosassa.

Kulkuyhteydet

Ensin on matkustettava Brønnøysundiin. Sen voi tehdä linjautolla tai omalla autolla valtakunnallista tietä 17, lentämällä tai Hurtigrutten-laivalla. Eteenpäin pääsee veneellä tai lautalla, joko Brønnøysundista tai Sandnessjøenistä. Aikatauluista saa tietoa numerosta +47177.

Yhteystiedot

Vega turistinformasjon, Gladstad
Puh. +47 75 03 53 88/
+47 47 90 71 32,
post@visitvega.no,
www.visitvega.no.

Vegaøyan – rannikkoyhteisö maailmanperintökohteena

Vegaøyan on saarien ja luotojen koristama avoin kulttuurimaisema. Siellä on metsästetty ja kalastettu viimeiset kymmenentuhatta vuotta. Maisema on syntynyt ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen tuloksena. Juuri tämä hieno ja hedelmällinen yhteistyö ihmisen ja esimerkiksi haahkan välillä oli tärkeä syy sille, että UNESCO sijoitti Vegaøyanin maailman luonto- ja kulttuuriperintökohdeiden luetteloon.

Vegaøyan-maailmanperintökohde on 1 037 km²:n suuruinen alue Helgelandin rannikolla Nordlandin läänissä. Vegaøyanin alavalla rannikolla on suuri määrä matalia saaria ja erillisiä lähes 800 metrin korkeuteen nousevia vuoria, jotka hallitsevat maisemaa. Tämän tyyppinen rannikkomaisema on harvinainen maailmassa.

Vegaøyan otettiin UNESCO:n maailmanperintökohteiden luetteloon vuonna 2004. Komitean perustelut olivat seuraavat: ”Vegaøyan näyttää, miten kalastajasukupolvet ovat viimeisten 1 500 vuoden aikana ylläpitäneet kestävä elämäntapaa ankarassa saaristossa lähellä napapiiriä. Ainutlaatuinen

haahkojen hyödyntäminen on ollut keskeinen, naisten harjoittama, elinkeino. Siksi alueen sijoittamista luetteloon voidaan pitää myös kunnianosoituksena naisten panokselle.”

Matala vesi Vegaøyanin ympärillä on tarjonnut haahkojen ruokailulle erityisen hyvät olosuhteet. Keskiajalta lähtien haahka on ollut rakas kotieläin Vegaøyanilla, kuten muuallakin Pohjois-Norjan rannikolla. Siellä on rakennettu niin sanottuja haahkataloja, joissa useat haahkaparit voivat pesiä turvassa ja lämpimästi. Kun haahkapesue jätti pesän, untuvat kerättiin ja myytiin. Vaivalloinen untuvien puhdistaminen oli yleensä naisten työtä. Monilla alueen saarista pidetään edel-

Vikasjøen.

Lars Løfaldli

leen yllä perinnettä kerätä untuvia patjanvalmistukseen. Työ tehdään alkuperäisellä tavalla, mutta sen laajuus on vähäistä menneisiin aikoihin verrattuna.

Linnut: Vegaøyenin alueen lintumaailma on valtavan rikas ja monipuolinen. Siellä on havaittu yhteensä 222 lintulajia. Vegaøyen on yksi Norjan tärkeimmistä merilintujen talvehtimisalueista. Merkittävä osa Huippuvuorten valkoposkikihanhikannasta lepää Vegaøyenin alueella matkallaan pohjoiseen. Maailman suurin merimetsoyhdyskunta pesii eräällä alueen uloimmista läntisistä luodoista. Lintujen suojelemiseksi alueelle on perustettu useita luonnonsuojelualueita, joissa mairinnousu on kiellettyä pesimäaikaan.

Reitit: Ympäri Vegaøyania on 15 punareunaisilla kylteillä merkittyä reittiä. Lisäksi on muinaismuistopolku, joka tarjoaa historiallisen vaelluksen 10 000 vuoden läpi. Kysy lisätietoja matkailuneuvonnasta.

Kalastusmahdollisuudet: Vegaøyenin alueella on hyvät metsästys- ja kalastusmahdollisuudet. Riekon, jäniksen ja kauriin metsästys on hyvin suosittua, samoin kalastus muun muassa Holmvatnetissa ja Fersetin vesistössä. Metsästys- ja kalastuskortteja voi ostaa ”Sport og Fritidsstua” liikkeestä Gladstadista, puh. +47 75 03 60 60.

Harrastukset: Matkailuneuvonta järjestää kasvitieteellisen vaelluksen ja saaristoristelyn sekä vuokraa kajakkeja ja polkupyöriä. Lisäksi se räätälöi ohjelmia kävijöiden toivomusten mukaan.

Laivan runko haahkatalona.

Vallsjøen iltavalaistuksessa.

Monilta yrityksiltä voi ostaa retkipalveluja, vuokrata varusteita jne.

Voit osallistua myös merikalastukseen kalastusveneessä tai vuokrata veneen. Lisäetuja antavat Sverre Nilsen tai Bjørn Hansen numerossa +47 41 56 98 59 sekä matkailuneuvonta. Suurempi ryhmä voi vuokrata veneen ja kuljettajan, joka opastaa saarien keskellä. Ota yhteys omistajaan numerossa +47 75 03 51 33, Tore Hansen skyssbåter.

Vega Havsport, Opplevelser og Guiding tarjoaa lähes kaikkea, mitä voi toivoa. Soita numeroon +47 47 25 22 28.

Yksi suosittu harrastus on ”saarihyppely” polkupyörällä Brønnøysundista. Kysy vinkkejä matkailuneuvonnasta.

Alueen muita nähtävyyksiä: E-huset on vanha kauppalaiturin Nesin kalasatamassa. Se toimii museona, joka esittelee haahkankasvatusperinnettä. Lisäksi laiturilla on kauppa, josta voi ostaa käsin tehtyjä matkamuistoja.

Aluemuseo esittelee Vegaøyenin kulttuurihistoriaa monen vuosisadan ajalta. Museossa voi nähdä, miten kalastajaperhe eli merellä ja maalla. Lisäksi siellä on esittely maail-

manperintökohteesta sekä muinaismuistoja kivilaudelta.

Rannikkoyhdistyksellä on museo Vegsteinissa. Sen näyttelyssä esitellään Vegaøyenin rannikkokulttuurin historiaa painon ollessa kaupassa, kalastuksessa ja venemoottoreissa.

Pienessä museossa on esillä 1800-luvulla rakennetun talon esineitä vaatteista ja huonekaluista vanhoihin sateleihin.

Veistoksia on esillä ympäri Vegaøyenin aluetta.

Haahkanaaras haahkatalon luona.

MAJOITUS

Vega Havhotell Viksäsissa sopii matkailijalle, jolle viihtyisyys, miljöö ja hyvä ruoka ovat tärkeitä, puh.

+47 75 03 64 00, www.havhotellene.no.

Karistua Kjulissa tarjoaa majoitusta vanhassa, kesämökiksi varustetussa koulusalissa. Se sopii hyvin kahdelle perheelle. Käytettävissä on sou-tuvene, puh. +47 75 03 61 67.

Nes Bryggeferie vuokraa hyvin varustettuja huoneistoja vanhalla laiturilla. Käytettävissä on pieni vene ja meri on aivan ulottuvilla, puh. +47 75 03 52 47.

Andersneset Rorbu og feriesenter Holandissa, puh. +47 75 03 50 73/41 61 50 08.

Kirkøy overnatting, Kirkøyssa, puh. +47 75 03 55 08. Vega Camping Floassa, puh. +47 94 35 00 80.

Privaten B&B Nesissä on osa Vega Kulinariske Forundringshus -ketjua. Käytettävissä on neljä kiinteää vuodetta, mutta lisävuoteiden kanssa tilaa järjestyy jopa kymmenelle, puh. +47 75 03 60 77. Vega Vertshus Gladstadissa tarjoaa yöpymistä ja lisäksi käytettävissä on kahvila ja grilli, puh.

+47 75 03 54 00.

Gardsoya Rorbuerie, puh. +47 95 76 80 28, www.gardsoyarorbuer.no.

Vega brygga. Ota yhteys DinTur yhtiöön numerossa +47 74 07 30 00, www.dintur.no.

Vega opplevelsesferie, puh. +47 75 03 53 25, www.vegaopplevelsesferie.no.

Pederbu, Jørgenbu, Toppensbue ja Bjønnlibu ovat kolme kalastusmökkiä ja yksi vapaa-ajan mökki, joita voi vuokrata. Joissakin on käytettävissä myös vene. Kysy lisätietoja matkailuneuvonnasta.

RUOKAILU

Vega Kulinariske Forundringshus Nesissä tarjoaa hyviä kotona valmistettuja ruokalajeja, jotka perustuvat paikallisiin perinteisiin. Kaupan päälle saat musiikkia ja kulttuuria, puh. +47 75 03 67 70, www.vega-kulinariske.no.

Gåkkå Mathus Hysværisse tarjoilee vierail-le paikallisiin raaka-aineisiin pohjautuvia aterioita (pöytävaraus) samalla, kun isäntäväki kertoo hauskoja tarinoita. Paikassa voi myös yöpyä, puh. +47 95 08 52 21, <http://home.czi.net/mathus/gakka/index.htm>. Vega Vertshus Gladstadissa tarjoaa yöpymismahdollisuuden, kahvilan ja grillin, puh. +47 75 03 54 00. Pubi Gladstadissa, puh. +47 47 61 19 01.

Lyngsalpanin maisemansuojelualue/Ittgáissáid Suodje-meahcci

Lyngsalpan sijaitsee Lyngen-niemellä Tromssan läänin pohjoisosassa.

Kulkuyhteydet

Tultaessa etelästä E6-tietä, tai E8-tietä Suomesta, ajetaan Otereniin ja seurataan sieltä valtakunnallista tietä 868. Jos tullaan pohjoisesta E6-tietä, voidaan ottaa lautta Olderdalenista Lyngseidiin. Tromssasta seurataan E8-tietä Fagernesin, josta kääntyy tielle 91 ja otetaan lautta Breivikeidetista.

Yhteystiedot

Svensby Tursenter
Puh. +47 77 71 22 25

Destinasjon Tromsø
Puh. +47 77 61 00 00
info@destinasjontromso.no
www.destinasjontromso.no/lyngen

Oddrun Skjennstad

Jan R. Olsen

Telemark-laskija Lyngsalpanin maisemaa vasten.

Lyngsalpanin maisemansuojelualue keskiyön auringon maassa

Kaukana napapiirin pohjoispuolella, lähellä Tromssaa, on yksi Norjan upeimmista ja villeimmistä tunturialueista, Lyngsalpan. Tälle vakuuttavalle tunturialueelle ovat ominaisia terävät huiput ja harjanteet, jäätiköt ja moreeniharjut. Se on myös tunnettu maisemamonumentti. Tunturialue sijaitsee kahden vuonon välissä ja nouseminen merenpinnalta 1 800 metrin korkeuteen riittää niillekin, jotka haluavat harjoittaa reiselihaksiaan. Alue on kansainvälisesti tunnettu vuorikiipeilystä ja eldorado puuterilunta rakastaville telemark-laskettelijoille.

Vajaan 1 000 neliökilometrin laajuiseen Lyngsalpanin maisemansuojelualueeseen kuuluu lähes kaksi kolmasosaa Tromssan läänin pohjoisosassa sijaitsevasta Lyngen-niemestä. Suojelualueeseen sisältyy tunturialue ympäröivine laaksoineen. Lyngsalpanin maisemansuojelualueen tarkoituksena on suojella tämä erityinen tunturialue jäätikköineen, moreeniharjuineen, kapeine solineen ja erikoisine geologioineen. Biologisen moninaisuuden, kulttuuri- ja luonnonmuistomerkkien ja aluetta leimaavan kulttuurimaiseman suojeleminen on myös tärkeää.

Varhaisissa matkakuvauksissa Tromssasta kuvataan tunturien alppimaisuutta. On matkustettava Etelä-Eurooppaan kohdatakseen vastaavia villejä, valtavia ja jäätikköiden peittämiä vuoristoja. Lyngsalpanin alueella sekoittuvat saamelaisen, suomalaisen ja norjalaisen asutuksen muistomerkit.

Luontoharrastukset: Lyngsalpanissa on erityisen hyvät mahdollisuudet monipuolisiin luontoelämyksiin. Liikkuminen jalan, suksilla, hevosella tai rekikoiran vetämänä on suo-

Jan R. Olsen

Steindalstinden.

sittua. Lisäksi alueella voi metsästää ja kalastaa sekä poimia sieniä ja marjoja. Suuri osa tunturialueesta koostuu terävistä huipuista ja pienistä jäätiköistä, joita suuren yleisön on vaikea tavoittaa. Järvalueet sopivat hyvin kalastukseen ja virkistykseen.

Reitit ja tuvat: Lyngsalpanissa on sekä suojelualueen reunoilla kulkevia reittejä että sellaisia, jotka menevät suoraan koko vuorialueen yli, yleensä itä-länsi-suuntaisia laaksoja myöten. Vain harvat reitit ovat merkittyjä, joten vaeltajalla on oltava riittävät varusteet sekä kartan- ja kompassinlukutaito. Ympäri tunturialuetta on avoimia autiotupia.

Palveluyritykset: Alueella on useita yrityksiä, jotka tarjoavat luontopohjaista toimintaa.

Midnight Sun Mountain -oppaat vievät kuljijan vuorenhuippuretkille, jäätikköretkille ja -kursseille, lumivyörykursseille, hiihtoretkille, lumikenkäretkille jne. Ota yhteys soittamalla numeroon +47 91 11 91 73 tai käy osoitteessa www.msmsg.org.

MAJOITUS

Lyngsalpanin alueella on useita erilaisia yöpymismahdollisuuksia. Yhteistä kaikille on poikkeuksellisen kauniin luonnon läheisyys. Paitsi Lyngseide Gjestegård, Solvik Gård, Svensby Tursenter, Vollans gäststuga ja Hattengin leirintäalue, alueella on useita yksityisiä yöpymispaikkoja, jotka tarjoavat usein myös ohjelmapalveluja. Ne löytyvät DinTur palvelun kautta, puh. +47 74 07 30 00, www.dintur.no, tai Destinasjon Tromsø palvelun avulla, puh. +47 77 61 00 00, www.destinasjontromso.no/overnatting_privat.html.

RUOKA

Lyngseidet Gjestegård myy kahvia ja leivonnaisia sekä à la carte -annoksia. Se on auki klo 12–18 (iltaisin ryhmävarausten mukaan). Paikassa voi myös yöpyä, puh. +47 77 71 04 00. Solvik Gård tarjoaa kotona valmistettua, paikallisiin perinteisiin pohjautuvaa ruokaa, puh. +47 77 71 39 80, www.solvik.no. Vollans gäststuga sijaitsee Nordkjosbotnissa. Siellä tarjotaan kahvia, leivonnaisia ja päivällisaterioita ja otetaan myös yövieraita, puh. +47 77 72 23 00, www.vollan-gjestestue.no.

Prixfakén Støassa myy kahvia, leivonnaisia ja yksinkertaisia ruoka-annoksia. Kahvila on auki päivisin, puh. +47 77 71 01 01. Jonny's Bistro, Vollen – grilli, puh. +47 77 72 12 00. Nordkjosbotn grill – grilli, puh. +47 77 72 83 74. Hattengin grilli ja kioski tarjoaa grilliruuan, kahvin, vohvelien ja kioskitavaran lisäksi mökkivuokrausta ja leirintämahdollisuuden, puh. +47 77 71 49 99.

Revontulia Rørnestindin ja Kjøstindin yläpuolella.

DinTur-palvelu auttaa löytämään pienemät, yksityiset toimijat. Monet niistä tarjoavat sekä yöpymis- että ohjelmapalveluja.

Kalastusmahdollisuudet: Lyngsalpanissa on paljon kalastusvesiä ja -jokia. Myös metsästys on suosittua. Metsästystä ja kalastusta varren on hankittava lupa. Kalastusvälineiden desinfiointi käytön jälkeen on tärkeää, sillä kaksi alueen vesistöistä on gyro-loisen saastuttamia. Se koskee myös jokisuistoja. Kysy lisää tietoja matkailuneuvonnasta.

Jan R. Olsen

Nordlandineve Jægervatnetissa.

Abiskon kansallispuisto

sijaitsee Torneträsk-järven eteläpuolella, Kiirunan kunnan alueella, Norrbottenin läänissä.

Kulkuyhteydet

Abisko sijaitsee Kiirunan ja Narvikin välisen E10-tien varressa. Sillä on oma rautatieasema ja linja-autopysäkki. Kiirunaan (98 km) ja Narvikiin (75 km) on päivittäinen yhteys.

Junamatkan kesto Tukholmasta on 18 tuntia, Göteborgista 25 ja Malmöstä 27 tuntia.

Lentomatka Tukholmasta Kiirunaan vie n. 1,5 tuntia. Autojen pysäköintipaikka sijaitsee luontokeskuksen yhteydessä.

Liikennetietoja saa sivustolta www.lapland.se

Yhteystiedot

Hoitaja: Norrbottenin läänin lääninhallitus
www.bd.lst.se/naturvard
www.abiskonaturum.nu

Lisätietoja

Vandra Kungsleden,
Claes Grundsten
Nationalparkerna i Sverige,
Naturvårdsverkets förlag

Peter Rosen

Abiskon matkailuasema Lapinportin edustalla.

Abisko – kansallispuisto jo vuonna 1909

Abiskon kansallispuisto on Ruotsin vierailuin ja tutkituin kansallispuisto. Abiskojäkä-joen laakso hallitsee puistoa komealla kanjonillaan. Tuntureiden rikaslajinen kasvisto sisältää mm. lapinalppiruusun, tunturiailakin sekä kämmeköistä piiloutuvan metsänemän ja pikkukämmekän. Rikkaaseen eläimistöön sisältyy mm. harvinainen lapinuunilintu sekä hirvi ja metso yhdessä tunturisopulin ja kiirunan kanssa. Sutta lukuun ottamatta kaikki suurpedot esiintyvät puistossa.

Abisko on tunturimatkailun kehto, jossa matkailijat ja luonto ovat eläneet rinnakkain jo yli 100 vuoden ajan. Tunnetuimmalle tunturinlaelle, Njullalle pääsee köysirataa pitkin. Abiskossa luonto on lähellä. Tuntureilla on paljon tarjottavaa sekä lyhyen pysähdyksen tekeville, että luontoon perusteellisesti tutustuvalle. Luontokeskuksen henkilöstö antaa vihjeitä retkikohteista tai muita tietoja, jotka tekevät käynnistä upean luontoelämyksen.

Kulttuuri: Alueen metsästäjä- ja keräilijäkansa siirtyi pikkuhiljaa kesyjen porojen paimentamiseen. Saamelaisen paimentolais-

Peter Rosen

Lukutauko kukkaniityllä

elämä jatkui 1900-luvun alkuun, jolloin he vähitellen asettuivat paikoilleen. Nyt alueella harjoitetaan nykyaikaista poronhoitoa.

Puistossa ei ole koskaan asunut uudisasentajia tai maanviljelijöitä. Torneträsk-alueen itäosassa on harjoitettu maanviljelyä. Teollisuus on jättänyt maisemaan jälkensä. Rautatie pani alulle matkailun, joka antaa nyt elannon monille ihmisille.

Palvelut: Puistossa on pysäköintipaikka, käymälöitä, majoitusmahdollisuus, opastettuja kierroksia sekä luontokeskus ja infopiste. Luontokeskuksessa on Abiskon kansallispuistoa ja sen luontoa ja kulttuuria esittelevä näyttely. Luontokeskus järjestää myös opastettuja kierroksia ja tuntureiden kasvistoa, eläimistöä, kulttuuria ja geologiaa esitteleviä luentoja sekä kuvaesityksiä. Luontokeskuksesta voi ostaa mm. karttoja, kirjoja, kortteja ja taidekäsitöitä. Henkilöstö auttaa sekä kukkien että kasvien kuten myös vuorten ja mineraalien tunnistuksessa.

Reitit: Kungsleden lähtee Abiskosta (tai hulttaessa päättyy sinne). Alueella on runsaasti merkittyjä reittejä sekä kesä- että talvikäyttöön. Puistossa on myös kattava luontopolkujen verkosto.

Abiskon kansallispuiston halki saa ajaa merkittyä moottorikelkkareittiä noudattaen.

Nähtävyydet: Njullan laelle, josta avautuu näköala u-muotoisen laakson takana sijaitsevaan Ruotsin eniten valokuvattuun tunturimaiheeseen, Lapinporttiin, on yksinkertaisinta matkata köysirataa pitkin. Monet menevät köysiradalla ylös, juovat tunturin laella kupin kahvia ja kulkevat sitten Rihtunjirran luontopolkua pitkin takaisin alas.

Keskiyönaurinkoa voi Abiskossa ihailla 12.6.–4.7. Njullan laella sesonki on pitempi: 27.5.–18.7. Talvisin voi ihailla revontulia. Abiskojäkka-kanjoni, kanjonin ja tuntureiden kasvisto, linnusto ja Abiskon luontokeskus ovat esimerkkejä muista nähtävyyksistä.

Tapahtumat: Abiskon asema Ruotsin tuntureiden joukossa on ainutlaatuinen. Se ei johdu ainoastaan vaihtelevasta luonnosta vaan myös siitä, että puistoon on helppo päästä. Tunturin erikoisuudet voi kokea opastetuilla päiväretkillä, jotka järjestetään usein viikonloppuisin. Tarvittaessa niihin sisältyy myös kuljetus.

Ruotsin matkailuyhdistys - STF järjestää kurssitusta luonnon ja kulttuurin erikoisaloista kiinnostuneille. Tilaisuuksista kerrotaan tarkemmin sivustolla www.abisko.nu.

Eriyispiirteet: Nykyaikainen poronhoito merkitsee tasapainoilua perinteiden ja nykypäivän välillä. Saamelaiset valmistivat ennen kaiken tarvitsemansa, kuten taloustarvikkeet, sukset, pulkat, lassot ja vaatteet, itse. Heidän tietonsa käsityötekniikoista ja luonnonaineista olivat kattavat. Saamelaiset ovat edelleen kiinnostuneita käsitöistä, ehkä siksi, että se liittyy heidän taustaansa ja identiteettiinsä. Monet saamelaiset, jotka eivät itse omista poroja, hankkivat elatuksensa käsityöstä. Käsityöt ovat myös monen poronhoitajan tärkeä sivuelinkeino. Saamelaiskäsityöt ovat maailmalla hyvin arvostettuja keräilijöiden keskuudessa.

Peter Rosen

▲ Vaellusta puistossa.

▼ Abiskon kanjoni.

Peter Rosen

MAJOITUS

Abisko tarjoaa monia eri majoitusmahdollisuuksia, kuten hotellin, mökkejä ja retkeilymajan. Ota lisätietojen osalta yhteyttä Kiirunan matkailuneuvontaan, 981 22 Kiruna, puh. +46 (0)980 18880, info@lapland.se, www.lapland.se tai Svenska Turistföreningenin, www.abisko.nu.

RUOKAILU

Abiskossa ja sen ympäristössä on useita ravintoloita ja ruokailupaikkoja. Katso myös otsikot "mat och dryck" sivustolta www.lapland.se.

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Kiiruna: Kirkko, kaupungintalo, Hjalmar Lundbohmsgården, Måttaráhkán käsityöosuuskunta, matkailukaivos, kaivosmuseo, saamelaisista Samegården, Kiruna Science Center, Björkliden, jossa sijaitsee eräs maailman pohjoisimmista ja vaikuttavimmista golfradoista: Katso www.bjorkliden.com. Riksgränsen: Sven Hörnellin atelje: kuvaesitys, käsityömyymälä. www.riksgransen.nu. Jukkasjärvi: Jukkasjärven kirkko - Lapin vanhin kirkko, Jukkasjärven markkinat ja jäähotelli Ishotellet. Lisätietoja www.lapland.se.

Bullerö sijaitsee ulkosaaristossa Nämndöstä itään.

Kulkuyhteydet

Bullerölle voi matkustaa kesäisin yhteysaluksella Stavnäsista tai Ingarössä sijaitsevalta Björkvikin laiturilta. Aikatauluista saa tietoa alueen valvojalta.

Linja-autot 433 tai 434 Stavnäsiin tai 428 tai 429 Björkvikiin lähtevät Slussenilta. SL:n aikataulut, puh. +46 (0)8 6001 000.

MS Waxholm III. Strömma Kanalbolagetin Tusen öars kryssning -risteilyllä käydään Bullerössä. Aikataulut, puh. +46 (0)8 5871 4000.

Oma vene: Katso veneilykarttaa nro 8144.

Yhteystiedot

Luonnonsuojelusta vastaa Tukholman läänin lääninhallitus, puh. +46 (0)8 7854 000

Hoitotehtävä: Skärgårdsstiftelsen-säätiö, puh. +46 (0)8 4405 600
kansliet@skargardsstiftelsen.se

Valvojat

Puh. +46 (0)8 5715 9092,
Jan Olsén +46 (0)70 6223 137,
Ingegerd Rydberg
+46 (0)70 3773 920

Lisätietoja

Bulleröboken, Skärgårdsstiftelsen.

Fiskartorpet Rågskär, Skärgårdsstiftelsen.

Torparna på Rågskär, Skärgårdsstiftelsen.

Bullerö kallioineen.

Bullerö – saariston helmi

Bullerö sijaitsee ulkosaaristossa Nämndöstä itään. Se on saaristonsa suurin saari ja sitä ympäröi vähintään 900 saarta, karia ja luotoa. Bullerö-nimi merkitsee kivistä saarta. Kova tuuli, ankarat talvet ja kuivat kesät ovat aiheuttaneet sen, että saaren kasvisto muistuttaa tunturikasvillisuutta. Luonto vaihtelee karuista kallioista koivua ja leppää kasvavaan lehtimetsään. Kumpuilevassa kivikkoja ja notkoja sisältävässä maastossa näkyy vieläkin jälkiä saaren entisestä niitty- ja peltoviljelystä. Bullerössä on hyviä auringonottokallioita, kaunis luonto ja saarella on mielenkiintoinen historia.

Bullerö asutettiin jo 1600-luvun lopulla. 1830-luvun tienoilla saari elätti kaikkiaan kaksitoista henkilöä. Pitkulaisten laaksojen pienillä peltotilkuilla viljeltiin perunoita ja juureksia. Karja sai kesäisin tyytyä lähisaarten laitumien tarjoamiin variksenmarjoihin ja kanerviini. Kalastus oli pääelinkeino, vaikka merilintujen ja hylkeiden pyydystys toivatkin tärkeän lisän omavaraistalouteen. Bullerön asukkaat purjehtivat suolakalatynnyreittensä kanssa Mälaren-järvelle ja vaihtoivat ne siellä leipäviljaan.

Saaristolaiskausi päättyi vuonna 1908 tai-
teilija Bruno Liljeforsin ostaessa saaren. Hän rakennutti saarelle metsästysmajan, joka on muunnettu luontokeskukseksi. Ruotsin valtio osti Bullerö-saariston vuonna 1967 maan luonnonsuojeluviraston toimesta. Valvojan perhe muutti saarelle vuonna 1984, jolloin siitä tuli taas asuttu.

Saaren niittonurmia entisöidään, jotta siellä pystyttäisiin esittelemään vanhanaikais-
ta maankäyttöä kukkineen. Saaren keskellä kasvaa suuri marjakuusikanta.

Luontokeskukseksi muutettu metsästysmaja.

Mark Earthy / Pressens bild

Vihdoinkin paratiisissa.

Haahka on alueen linnuista tavallisin, mutta saarella elää myös tukkasotkia, pilkka-siipiä, tukkakoskeloita, merihanhia sekä joukoittain erilaisia lokkeja ja tiiroja.

Palvelut: Bullerössä on näyttelytilat, laituri, luonnonsatamia, vieraskoti, teltapaikkoja, levähdysmaja ja sauna.

Levähdysmaja sijaitsee kylässä, josta saa rajoitetun määrän juomavettä. Reittilaivoille, venetaksille ja tilausveneille varattu laituri sijaitsee myös kylässä. Oman veneen voi kiinnittää luonnonsatamiin. Hemvikenissä sijaitsevan saunan voi varata sisällä olevan listan avulla.

Uimarannat: Rannat ovat enimmäkseen kallioisia ja kivisiä, mutta saarella on myös pieni hiekkaranta.

Tulentekopaikat: Avotulen saa tehdä vain sitä varten järjestetyille paikoille.

Kalastusmahdollisuudet: Kallioilta saa kalastaa käsikalastusvälineillä.

Reitit ja opastetut kierrokset: Saarella on 600 metrin pituinen luontopolku sekä kulttuuripolku, joka on jonkin verran pidempi ja kumpuilevampi. Matkailukauden ulkopuolella opaspalveluja voi tilata alueen valvojalta, puh. + 46 (0)8 5715 9092.

Jeppe Wikström / Pressens bild

Bullerö on suosittu matkakohde myös talvisin – ainakin retkiluistelijoiden parissa.

Luontokeskus: Keskuksessa on saaristolaisluontoa ja -kulttuuria esittelevä näyttely, jossa on myös jäljennöksiä Liljeforsin taideteoksista. Keskus on avoinna: 15.4.–14.6. viikonloppuisin klo 9–19, 15.5.–15.8. päivittäin klo 9–19, 16.8.–30.9. viikonloppuisin klo 9–19.

Tapahtumat: Saarella järjestetään vuosittain Bullerön niittotalkoot ja muuta erityisohjelmaa. Lisätietoja saa sivustolta www.skargardsstiftelsen.se.

Malcolm Hanes / Pressens bild

Luonto ja kulttuuri viihtyvät yhdessä Bullerön saarella.

MAJOITUS

Bullerön vaatimattomassa vierastuvassa voi yöpyä (8 vuodepaikkaa). Tuvassa on omatoimitalous. Sen voi varata valvojan kautta 1.4.- 30.9. Saaren eteläosassa saa telttailla ainoastaan valvojan osoittamalla paikalla. Samalla paikalla saa telttailla vain kaksi vuorokautta peräkkäin.

RUOKAILU

Bullerön saarelle on otettava mukaan oma ruoka. Solvikissa Nämön saarella sijaitsee elintarvikekauppa, puh. +46 (0)8 5715 6017, josta saa myös bensiniä ja juomavettä. Siellä on myös ravintola.

MUUT TUTUSTUMISKOhteet

Omalla veneellä liikkuva voi käydä monilla mielenkiintoisilla saarilla, joista esimerkkeinä Rågskär ja Långviksskär. Mantereella Stavnsäsin kesäsatamassa on saaristolaismuseum Skärgårdsmuseum. Skärgårdsmuseumilla on näyttelytilat Nämön Sandissa.

Store mosse sijaitsee 15 km Värnamosta luoteeseen.

Kulkuyhteydet

Auto/polkupyörä: Puistoon pääsee helposti joka suunnasta, sopivat tiet on viitoitettu nähtävyyssymbolilla. Luontokeskukseen ja Kävsjönin suureen lintutorniin pääsee Värnamon ja Hillerstorpin välistä läänintietä numero 151 pitkin.

Juna: Pohjoisesta etelään kulkeva päärata Alvestaan, jossa vaihto idän ja lännen väliseen puiston halki kulkevaan Kalmar-Värnamo-Göteborg -linjaan. Junasta voi poistua Värnamossa, Hillerstorpissa tai Gnosjössa.

Linja-auto: Mm. Värnamon ja Hillerstorpin välinen linja 242, Fågeltornet-pysäkki. Aikataulut, puh. +46 (0)771 4443 33.

Yhteystiedot

Store Mosse nationalpark
Box 18
330 33 Hillerstorp
www.f.lst.se/storemosse

Yhteyshenkilöt:

Puiston valvoja, Arne Andersson

Luontokeskuksen johtaja Store Mossessa, Martha Wägéus
Puh. +46 (0)370 23792
storemosse@f.lst.se

Lisätietoja

Lääninhallituksen julkaisema esite Nationalpark i Jönköpings län – Store Mosse.

Ruotsin luonnonsuojeluviraston julkaisema Nationalparker i Sverige.

Torbjörn Skogedal

Pitkospuut suon yli.

Store mosse – alkuperäismaisema nykyajassa

Store Mossen kansallispuisto - ”Alkuperäismaisema inhimillisen ajan ulkopuolella” - on Ruotsin suurin suoalue Lapin eteläpuolella. Puiston tunnusmerkkejä ovat suuret, avoimet suot, Kävsjönin linturunsaus, metsän peittämät ajohiekkadyynit sekä Svänön ja Lövön kulttuurimaisema. Alueella odottavat upeat elämykset.

Kansallispuiston tavoitteena on suojata biologista moninaisuutta sekä luonto- ja kulttuurimaiseman arvoja.

Suuret suot ovat Etelä-Ruotsin alkupe-
räisimpiä, parhaiten ihmisen vaikutus-
ta säästyneitä alueita. Maiseman nykyiset
pääpiirteet syntyivät jo mannerjään sulaes-
sa noin 15 000 vuotta sitten. Kävsjöniä ym-
päriöivä lintukanta on vaihtelevaa ja rikasta.
Lajikoostumus on ruotsalaiselle lintujärvel-

le ainutlaatuista. Järven ympäristössä pesii selkeästi pohjoisia lajeja kuten jänkäkurppa, pikkukuovi ja valkoviklo yhdessä eteläisem-
pien lajien kuten luhtahuitin, lapasorsan ja keltavästäräkin kanssa.

Palvelut: Kansallispuistossa on lintutorni, vaellusreittejä, liikuntaesteisille sopivia reit-
tejä ja luontokeskus, sekä yöpymismökkejä ja retkeilymaja.

Suoneidonvaippa.

Reitit: Vaellusreitit on yhteensä noin 40 km. Reitit kulkevat mäntyjä kasvavien hiekkadyynien, avoimen suon ja lehtevien kulttuurimaiden yli. Märkien osien yli kuljetaan pitkospuita pitkin. Kaksi reiteistä sopii myös liikuntaesteisille.

Tornit: Puistossa on 7 lintutornia/näköalapaikkaa.

Luontokeskus: Keskus antaa tietoja luonnosta ja kansallispuiston arvoista, Ruotsin muista kansallispuistoista ja muista lähistön suojelualueista. Keskuksessa on kirjasto, mikroskooppi ja suurennuslaseja, lukunojatuoleja, karhunpesä sekä panoraamaikkuna Käv-

sjönin hetteikköön. Luontokeskus on inspiraationlähde ja samalla kaikkien luonnosta kiinnostuneiden kohtauspaikka.

Keskus on maksuton. Se on avoinna toukokuussa lauantaisin ja sunnuntaisin klo 10–16. 1.6.–31.8. keskus on avoinna päivittäin klo 10–16. Syys- ja huhtikuussa keskukseen voi tutustua sunnuntaisin klo 10–16. Muina aikoina keskus on avoinna sopimuksen mukaan.

Lövö ja Svänö: Soiden keskellä on kaksi viljeltyä moreenikumpua. Lövö asutettiin 1600-luvulla. Vuonna 1912 siellä asui neljä viljelijäperhettä. Sekä Lövössä ja Svänössä on säilytetty yksi asuinrakennus. Viljelykulttuuri leimaa maisemaa yhä ja kasvisto muistuttaa lehtiniittyä.

Tapahtumat: Toukokuussa juhlistaan vuosittain eri tavoin Kansallispuiston päivää. Luontokeskuksessa on silloin avoimet ovet ja siellä järjestetään mm. paikallisten käsityöläisten töiden myyntinäyttely ja tietokilpailu luontopolulla.

Luontokeskuksessa järjestetään myös avoimia luentoja ja tilapäisnäyttelyitä ajankohtaisista aiheista. Koululaisluokat, yritykset, yhdistykset yms. voivat varata opastetun kierroksen sekä luontokeskukseen että puistoon.

Store Mossen yhdistys on puiston luonnosta ja kulttuurista kiinnostuneiden kohtauspaikka. Yhdistys järjestää kuukausittain kokouksen sekä jännittäviä ja mielenkiintoisia tutustumisretkiä ja -matkoja. Lisätietoja saa sähköpostiosoitteesta lennart.fritz@f.lrf.se.

Jonas Forberg/N

Suopöllö valvoo.

MAJOITUS

Jos haluat herätä linnunlauluun, voit asua kansallispuiston retkeilymajassa Kittlakullissa tai ilman mukavuuksia Lövössä tai Svänössä. Luontoelämys on aina sama! Varaukset: Värnamo Turism, puh.+46 (0)370 18899, info@visit-varnamo.com. Kansallispuistoa ympäröivät kunnat tarjoavat erilaisia yöpymisvaihtoehtoja, kuten hotelleja, bed and breakfast -asumista, täysihoteloita, retkeilymajoja ja tilamatkailua. Katso tarkemmin kuntien sivustoja osoitteissa: www.varnamo.se, www.gnosjo.se, www.vaggeryd.se.

RUOKAILU

Kansallispuiston ympäristössä on useita ruokailu- ja kahvipaikoja. Tarkempia tietoja saa kuntien sivustoilta osoitteissa: www.varnamo.se, www.gnosjo.se, www.vaggeryd.se. Jotkut ravitsemusalan yritykset toimittavat ruoka-annoksia luontokeskukseen tai suoraan luontoon.

Leif Gustavsson

Laulujoutsenia aamuvalossa.

MUUT TUTUSTUMISKOHEET

Store Mossesta lounaaseen sijaitseva Draven-järvi Gislavedissä Reftelén lähistöllä on fantastinen lintujärvi. Siellä voi tarkastella lintuja monesta eri lintutornista. Marieholmsskogen, 12 km Store Mossesta pohjoiseen, kuuluu Etelä-Ruotsin alkuperäisimpiin havumetsiin. Alueen antiimiin kuuluvat villi luonto, runsas lintukanta ja ehkä vilaus ilveksestä. Värnamon, Gnosjön ja Vaggerydin kunnat tarjoavat monia ostosmahdollisuuksia pienten alueiden ja tehdasmyymälöiden muodossa. High Chaparral kuuluu Ruotsin suosituimpiin perhekohteisiin ja tarjoaa mahdollisuuden kokea Villin lännen kulttuuria. Lähistöllä on myös muita mielenkiintoisia luontoalueita ja monia golfratoja. Tutki sivusto www.visit-smaland.com.

Hornborgasjön sijaitsee Etelä-Ruotsissa, 150 km Göteborgista koilliseen.

Kulkuyhteydet

Järvelle pääsee kolmesta länsi-götanmaalaisesta kaupungista: Skara, Falköping ja Skövde. Ne sijaitsevat kaikki noin 20 km säteellä Hornborgasjönistä.

Skaraan, Falköpingiin ja Skövdeeseen pääsee linja-autolla. Falköping ja Skövde sijaitsevat rautatien vieressä. Lisätietoja linja-auto- ja juna-aikatauluista saa osoitteesta www.vasttrafik.se.

Yhteystiedot

Länsstyrelsen Västra Götaland
Hornborgasjön

521 98 Broddetorp
Puh. +46 (0)500 4911 90
www.hornborga.com

Matkailuneuvonta:
www.fagelvagen.nu

Västsvenska Turistrådet,
www.vastsverige.com

Alueen kolme kuntaa:
www.skara.se, www.skovde.se,
www.falkoping.nu

Hornborga Naturum,
Hornborgasjön
521 98 Broddetorp
Puh. +46 (0)500 4914 50
hornborga.naturum@o.lst.se

Lisätietoja

Hertzman & Larsson: Hornborgasjön – från vasshav till fågelrike.

Stefan Edman, Tore Hagman, Jan Towé: Hornborgasjön.

Hornborgasjön – jännittävä lintujärvi rikkaan kulttuurimaiseman keskellä

Hornborgasjön sijaitsee keskellä Länsi-Götanmaan ylängön vaikuttavaa kulttuurimaisemaa. Laajan ja ainutlaatuisen entistämisen ansiosta järvenlaskujen vaurioittama, kuuluisa lintujärvi on valloittanut takaisin asemansa levähtävien ja pesivien kosteikkolintujen tärkeimpänä alueena Ruotsissa. Kurkien vallattomat kevätleikit houkuttelevat sinne vuosittain 100 000 -lukuisia ihmisjoukkoja.

Hornborgasjön on yli 4 000 hehtaarin suuruinen luonnonsuojelualue. Siihen kuuluvat ennen kaikkea järvi ja sen rantaniityt, mutta myös osia viljelymaista järven itäpuolella.

Luonnonsuojelualueen tavoitteena on helpottaa kosteikoista riippuvaisten lintulajien levähdystä ja pesimistä. Järveä ympäröivä pienimuotoinen kulttuurimaisema monine muinaismuistoineen ja kivimuureineen on myös tarkoitus säilyttää. Järvestä nauttiakseen ei tarvitse olla innokas lintuharrastaja. Linnut ovat luonnollisesti merkittävä osa

Hornborgasjönin rikkauksista, mutta seudun tarjontaan sisältyy myös elävä monimuotoinen kosteikko, kaunis maisema, rikas historia ja aiemman asutuksen jättämiä inhimillisiä jälkiä.

Palvelut: Luonnonsuojelualueella on pysäköintipaikka, käymälöitä, vaellusreittejä, lintutorni, piilopaikkoja, infopisteitä ja kahvila.

Luontokeskukset: Fågeluddenissa sijaitsee luontokeskus, jossa on mm. järveä esittelevä

Taianomaiset kosteikot luovat jännittävän tunnelman.

Jan Towé

Tore Hagman

Luontokeskus sijaitsee erikoisessa pagodissa.

Jan Töve

Kurkiparvi enteilee kevättä.

näyttely, kahvila, hissillä varustettu lintutorni ja kuvaesityksiä.

Järven lounaispäässä sijaitsee luontokeskus Trandansen, joka on auki kurkisesongin aikana maaliskuun puolivälistä huhtikuun loppuun. Kurkien stajaus on sitten 1950-luvun alun ollut suuri kansanjuhla, joka houkuttelee vuosittain 150 000 kävijää. Kaikki haluavat nähdä kurkien vallattoman tanssin, kuulla niiden tottavan taivasiin ja tuntea kevään tulleen.

Torni: Hornborgan luontokeskuksen tornista voi katsella muun muassa Ruotsin suurim-

pia naurulokkiyhdyksuntia, uikkuja, sorsia ja suurta määrää nokikanoja. Järven ympärillä on monia käyntikohteita pysäköintipaikkoi-
neen, joista saa hyvän näkymän järvelle.

Reitit ja opaskierrokset: Kuusi eripituista reittiä antavat mahdollisuuden omille tutkimusmatkoille. Reittien yhteispituus on 16 km. Alueella voi osallistua myös opastetuille kierroksille.

Piilopaikat: Lintujen lähivalokuvausta varten on rakennettu monia erilaisia piilopaikkoja. Osa niistä on varattava etukäteen luontokeskuksen kautta.

Tapahtumat: Touko-, kesä- ja syyskuun aikana järjestetään iltavaelluksia. Osallistumisilmoituksen voi jättää Hornborgan luontokeskukseen puh. +46 (0)500 4914 50 tai +46 (0)31 6052 20. Tammi- ja helmikuun aikana on mahdollista tarkkailla kotkia. Maalis- ja huhtikuun aikana järjestetään erityisiä lintuopastuksia. Matkailusesongin aikana voi osallistua Kevätmarkkinoille ja taidekierrokselle. Syksyllä ohjelmassa on puolestaan Mekelsmäss-kulttuuritapahtuma.

Lisätietoja tilaisuuksista saa osoitteista www.fagelvagen.nu, www.hornborga.com ja www.vastsverige.com.

MAJOITUS

Hornborgasjönin läheisyydessä on erilaisia yöpymisvaihtoehtoja, kuten retkeilymaja, mökkikyliä, bed and brekfast -majoitusta, täysihoitola ja hotelli. Lisätietoja ja varauksen voi tehdä Falköpingin, Skaran ja Skövden kuntien kotisivuilta sekä osoitteista www.fagelvagen.nu ja www.hornborga.com.

RUOKAILU

Hornborgasjönin ympärillä on monia eri ruokailumahdollisuuksia. Joissakin paikoissa voi saada tilojen omista luomutuotteista valmistettua kotiruokaa. Lisätietoja saa osoitteista www.fagelvagen.nu, www.skara.se, www.skovde.se ja www.falkoping.nu. Fågeluddenissa voi lintuja tarkastellessa nauttia vohveleista, kahvista, voileivistä ja kahvileivistä.

MUUT TUTUSTUMISKOHTEET

Hornborgasjönin ympärillä on paljon nähtävää ja koettavaa: Varnhemlin luostarikirkko ja luostarinrauniot, Ekornavallenin hautakenttä ja Gudhemlin luostarin rauniot, Axevallan nummi ja ravierata, Skaran tuomiokirkko ja kesämaa sekä Billingenin ja Mössebergin ylänkövuoret. Seudulla on monia luonnonsuojelualueita. Östen on lähitienoolla sijaitseva hieno lintujärvi. Lähistöllä sijaitsevat Skaran, Skövden ja Falköpingin kaupungit tarjoavat myös monia huvittelumahdollisuuksia. Lue lisää sivuilta www.fagelvagen.nu ja www.vastsverige.com.

25 Picture Press / Ina Agency

Nokikana on Hornborgasjönille ominainen laji.

Torbjörn Arvidson / TIOFOTO

▲ Naurulokki.

Kurkia. ►

Jan Töve

Luonnonsuojelu Pohjolassa

TANSKA

Tanska sai ensimmäisen luonnonsuojelulakinsa 1917. Sen jälkeen on suojeltu useita alueita maisemanähtävyyksien, arvokkaan kulttuuriperinnön ja Tanskan luonnonvaraisten kasvien ja eläinten säilyttämiseksi.

Nykyisin luonnonsuojelulaki ja maisemasuunnittelulaki ovat tärkeimpiä lakeja, joilla suojellaan ja edistetään luontokohteiden ja maiseman ennallistamista. Luonnonsuojelulaki estää viljelyn luontokohteissa ja sen ansiosta voidaan suojella uusia alueita. Laeilla suojellaan lisäksi avoimia maisemia ja erikoisvyöhykkeitä, esimerkiksi metsänreunoja, rannikkoviivaa ja muinaismuistokohteita, uudelta rakentamiselta.

Monet matalat merialueet, rannikot, jokilaaksot, nummet ja metsät ovat nykyisin Natura 2000 -alueita. Natura 2000 -alueita säädellään kansainvälisillä sopimuksilla. Niiden merkitys Tanskan luonnon säilyttämiselle kasvaa koko ajan.

Viimeksi kuluneiden 15 vuoden aikana Tanska on investoinut luontokohteiden, etenkin vesistöjen, järvien ja soiden ennallistamiseen.

Suurimpia ja tunnetuimpia hankkeita ovat Veststadilin vuono ja Länsi-Jyllannissa sijaitseva Skjerne Enge, jotka saivat myös EU-tukea. Uusilla luontoalueilla on merkittävä virkistysarvo. Niiden ansiosta monet Tanskasta kotoamassa olevat kasvit ja eläimet saavat uuden mahdollisuuden menestyä.

Nykyisin ennallistetaan jatkuvasti suoalueita, muun muassa maatalouden päästöjen vähentämiseksi.

Tanskassa ei ole yhtään kansallispuistoa, joita muissa Pohjoismaissa on paljon. Tanskan hallitus on tutkinut vuodesta 2002 lähtien mahdollisuutta perustaa kansallispuistoja myös Tanskaan.

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Danmark
Puh. +45 3947 2000
www.skovognatur.dk

SUOMI

Luonnonsuojelualueet auttavat säilyttämään luonnon monimuotoisuutta. Suomessa luonnonsuojelualueita voi olla sekä valtion että yksityisten alueilla. Suurin osa Suomen suojellusta alasta on valtion mailla. Valtion luonnonsuojelualueet ovat kansallispuistoja, luonnonpuistoja ja muita luonnonsuojelualueita. Ne perustetaan lailla tai asetuksella. Metsähallitus hoitaa valtion luonnonsuojelu- ja muita alueita sekä vastaa uhanalaisten lajien säilymisestä tuleville polville. Näillä alueilla tarjotaan myös virkistyspalveluja luonnossa liikkujille.

Valtion maille perustetut luonnonsuojelualueet, erämaat ja retkeilyalueet muodostavat suojelualueiden verkoston ytimen. Erämaa-alueet on perustettu erämaalailla valtion maille Lappiin. Valtion retkeilyalueet on perustettu ulkoilailailla valtion maille eri puolille Suomea. Lähes kaikki nämä alueet kuuluvat Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon. Valtakunnallista suojelualueiden verkostoa täydentävät yksityismaiden luonnonsuojelualueet. Luonnonsuojelua edistetään sopimuksilla ja yhteistyöllä yli suojelualueiden ja valtion rajojen.

Luontoon.fi verkkopalvelusta löytyvät tiedot kaikista maamme kansallispuistoista, valtion retkeilyalueista, pohjoisista erämaa-alueista, luontokeskuksista ja muista asiakaspalvelupisteistä. Verkkopalvelu on julkaistu suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja englanniksi.

**METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN**

Metsähallitus
Luontopalvelut
PL 94
01301 Vantaa
Puh. +358 (0)205 6441 00

luontoon.fi

www.luontoon.fi
www.metsa.fi

NORJA

Useimmat suojelualueet Norjassa ovat joko luonnonsuojelualueita, kansallispuistoja tai maisemansuojelualueita. Luonnonsuojelualueiden suojelutaso on ankarin, mutta ne ovat pienehköjä alueita. Kansallispuistoja perustetaan sellaisten suurten alueiden suojelemiseksi, jotka ovat tärkeitä kasveille ja eläimille, mutta myös erityisten maisema-arvojen suojelemiseksi. Tämä eroaa monista muista maista, esimerkiksi Ruotsista, jossa luonnonsuojelualueita perustetaan sekä suurten että pienten alueiden suojeluun silloin, kun suojelun pääpaino on luonnossa. Luonnonsuojelualueiden ja kansallispuistojen lisäksi Norjassa on useita maisemansuojelualueita. Ne ovat usein suuria alueita, mutta suojelun taso on lievempi kuin kansallispuistoissa. Kaikki kolme tyyppiä voivat koostua sekä yksityis- että valtionmaista. Norjassa on myös alueita, jotka kuuluvat UNESCO:n maailmanperintökohteiden luetteloon sekä kansainvälisesti suojeltuja kosteikkoalueita, niin sanottuja Ramsar-alueita.

Norjan ensimmäinen kansallispuisto perustettiin vuonna 1962 Rondaneen. Tammikuussa 2006 kansallispuistoja oli 25 ja ne kattoivat melkein seitsemän prosenttia Norjan maapinta-alasta. Vastaavasti luonnonsuojelualueita oli 1 746,

mutta niiden pinta-ala oli vain yksi prosentti Norjan koko pinta-alasta. Norjan 159 maisemansuojelualueita kattavat lähes 4,5 % maan pinta-alasta. Lisäksi Huippuvuorilla on 29 suojelualueita. Seitsemän niistä on kansallispuistoja ja kuusi suuria luonnonsuojelualueita. Kaikkiaan peräti 65 % Huippuvuorten pinta-alasta on suojeltu!

Ympäristöhallituksella on ylin vastuu kaikista suojelualueista. Katso www.norgesnasjonalparker.no. Useimpia suojelualueita Norjassa hoitaa lääninhallinto. Joitakin harvoja luonnonsuojelualueita ja maisemansuojelualueita hoitavat kunnat. Kaikki Norjan suojelualueet perustaa hallitus perusteellisen käsittelyn jälkeen.

Direktoratet for naturforvaltning (styrelsen för naturförvaltning)
Tungasletta 2
N-7485 Trondheim
Norge
Puh. +47 73 58 05 00
www.dirnat.no
www.norgesnasjonalparker.no

ISLANTI

Islannin luontokohteiden suojele alkoi 75 vuotta sitten, kun erityinen laki Þingvellirin kansallispuistosta tuli voimaan vuonna 1930. Seuraava puisto suojeltiin vuonna 1940. Vuoden 1960 jälkeen suojeltujen alueiden määrä kasvoi merkittävästi uuden vuonna 1956 hyväksytyn luonnonsuojelulain ansiosta. Nykyään Islannissa on lähes sata suojeltua aluetta, neljä niistä kansallispuistoja. Useimmat alueista kuuluvat luonnonsuojelualueiden tai luonnonnähtävyyksien luokkaan, mutta lisäksi on maaseutupuistoja ja elinympäristöjen suojelualueita. Kolme aluetta, mukaan lukien Þingvellirin kansallispuisto, on suojeltu erityislainsäädännöllä. Kaikki nämä alueet palvelevat eri tarkoituksia luonnon ominaisuuksien ja suojelun kohteen mukaan. Nykyään suojellut alueet kattavat noin 8,5 % Islannista.

Vuonna 1999 luonnonsuojelulakia korjattiin ja esiteltiin ensimmäistä kertaa luonnonsuojelustrategia. Ympäristöministeriön tulee vähintään kerran viidessä vuodessa teettää koko maata koskeva luonnonsuojelustrategia ja hyväksyttää se parlamentilla. Luonnonsuojelustrategian tulee sisältää tärkeimmät tiedot suojelemisen arvoisiksi katsotuista luonnonkohteista. Suunnitelmassa tulee kuvata paikkojen ainutlaatuiset piirteet ja niiden merkitys maan luonnolle.

Ensimmäinen luonnonsuojelustrategia, vuosille 2004–2008, jätettiin parlamentille, joka hyväksyi sen, vuonna 2004. Strategiassa mainitaan 14 aluetta, jotka on

tarkoitettu suojelemaan kyseisen ajan puitteissa. Nämä alueet sisältävät joitakin maan tärkeimmistä lintualueista sekä monien harvinaisten ja uhanalaisten kasvilajien kannalta tärkeitä alueita samoin kuin joitakin tärkeitä geologisia alueita.

Ympäristö- ja elintarvikevirasto suorittaa alueiden suojelun valmistelun, ja kun asiasta on saavutettu sopimus, se jätetään Ympäristöministeriön päätettäväksi.

Ympäristö- ja elintarvikevirasto
Suðurlandsbraut 24
IS-108 Reykjavík
Islanti
Puh. +354-591-2000
www.ust.is

Ympäristöministeriö
Skuggasund 1
IS-150 Reykjavík
Islanti
Puh. +354 545 8600
www.umhverfisiraduneyti.is

RUOTSI

Natura 2000 on EU:n verkosto suojelunarvoisille luontoalueille. Ruotsissa on lähes 4 000 Natura 2000 -aluetta, joiden yhteispinta-ala vastaa 20 Gotlannin saarta. Ruotsin verkosto kattaa sen kaltaisia helmiä kuin Öölannin alvarimaat, Bohuslänin vuonot, Länsi-Götanmaan rehevät vyörytörmät, Tivedennin ikimetsät ja Sarekmassiivin lakeudet. Monet alueista on valittu verkostoon siksi, että ne ovat tärkeitä elinympäristöjä uhanalaisille lajeille. Esimerkkeinä mainittakoon Itä-Götanmaan tammi-lehdoissa viihtyvä erakkokuoriainen, Pohjois-Ruotsin havumetsissä kukkiva neidonkenkä ja Skånen järvikaislikoissa kutsuva kaulushaikara.

Noin 60 prosenttia Ruotsin Natura 2000 -alueista on jo tänään luonnonsuojelualueita tai kansallispuistoja.

Kansallispuisto on luonnonalueen hienoin kohtalo, ja koostuu tyypillisistä, luonnonvaraisista maisemista, mutta myös luonnonkauniista, ainutlaatuisista ympäristöistä, jotka voivat antaa voimakkaita luontoelämyksiä. Ruotsin luonnonsuojeluvirasto päättää kansallispuistojen hoidosta ja tekee ehdotuksia uusista puistoista. Valtiopäivät tekevät perustamispäätöksen. Maan yhdeksän ensimmäistä kansallispuistoa perustettiin 1909 ensimmäisenä Euroopassa. Luonnonsuojelualue on käytettyin suojelumuoto.

Luonnonsuojelualue voi kattaa sekä yksityis- että valtion omistuksessa olevia maita. Suojelumääräykset räätälöidään jokaisen suojelualueen kohdalla, ja ne vaihtelevat voimakkaasti tapauksesta toiseen suojelualueen perustamisen takana olevista motiiveista riippuen.

Lääninhallitus tai kunta tekee päätöksen suojelualueen perustamisesta.

Kulttuurinsuojelualue on arvokkaiden kulttuurimaisemia säilyttämiseksi valittu suojelumuoto.

Ruotsin maapinta-alasta on suojeltu 11,5%. Maassa on 28 kansallispuistoa ja 2700 luonnonsuojelualueita.

Lue lisää luonnonsuojelusta, ulkoilusta ja suojelusta luonnosta Ruotsin luonnonsuojeluviraston kotisivuilta www.naturvardsverket.se tai lääninhallitusten kotisivuilta.

Naturvårdsverket
Blekhölmsterrassen 36
SE-106 48 Stockholm
Puh. +46 (0)8 698 10 00
www.naturvardsverket.se

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
www.norden.org

Luonto on matkailijoiden tärkein syy tulla Pohjolaan

Tanska houkuttelee laajalla Vadehavetilla, äskettäin perustetulla rikaslintuisella vesialueellaan ja saarien pitkällä, dyynien peittämällä rannoilla, jyrkänteillä ja hietikoilla. Jäätiköt, tunturit ja vuonot kuuluvat luontoilmiöihin, jotka vetävät matkailijoita Norjaan. Ylängöt, tulivuoret, geisirit ja muut geologiset ilmiöt houkuttelevat Islantiin. Ruotsiin matkailijat tulevat tuntureiden, metsien ja suurten lakeuksien takia. Suomi viettelee vierailijat tuhansien järvien ja eksoottisen Lapin maana.

Koko Pohjolassa on suuri määrä kansallispuistoja ja luonnonsuojelualueita. Alueet on suojeltu luonnon varassa elävien eläinten ja kasvien takia, mutta siksi, että ihmiset voisivat kokea Pohjolan luonnon parhaimmillaan.

Vihko esittelee valikoiman Pohjolan tärkeimmistä luontomatkailualueista. Luonnon-suojelulainsäädäntö suojaa niitä kaikkia. Esitteen tavoitteena on herättää mielenkiintoa ja välittää tietoja suojelualueiden arvoista. Se antaa tietoa suojelualueista, niiden sijainnista, ominaisuuksista, kulkuyhteyksistä ja elämys- ja ohjelmatarjonnasta, yöpymistiloista, ruokailupaikoista ja muista lähistön kohteista.

Aidinkielisen esitteen voi hakea Pohjoismaiden ministerineuvoston kotisivulta osoitteesta www.norden.org.

Sitä saa tulostaa vapaasti ja levittää mielen mukaan. 48-sivuisen esitteen paperiversion voi tilata samasta osoitteesta.

Lisätietoja kotimaanne suojelualueista saa seuraavilta sivustoilta:

Islanti	www.ust.is
Norja	www.dirnat.no
Ruotsi	www.naturvardsverket.se
Suomi	www.luontoon.fi ja www.utinaturen.fi
Tanska	www.skovognatur.dk

ANP 2006:736

ISBN: 92-893-1327-7

Pohjoismaiden ministerineuvosto on pohjoismaiden hallitusten ja ministerien yhteistyöelin. Pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistuvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Färsaaret, Grönlanti ja Ahvenanmaa. Alueen väkiluku on noin 24 miljoonaa asukasta ja sillä on seitsemän virallista kieltä.